

Tall om alkohol

Rapport 16. oktober 2025

Innhold

Kapittel 1 Innledning og hovedbudskap	3
1.1 Innledning	4
1.2 Hovedbudskap	5
Kapittel 2 Alkoholbruk	6
2.1 Alkoholbruk over tid	7
2.2 Hvor ofte drikker menn og kvinner alkohol?	9
2.3 Inntak på seks eller flere alkoholenheter ved én og samme anledning	12
2.4 Gjennomsnittlig alkoholinntak	14
2.5 Hva drikker vi?	15
2.6 Alkoholinntak – hvor drikkes det?	18
Kapittel 3 Forvaltning av alkoholloven	19
3.1 Statlig forvaltning av alkoholloven	20
3.2 Kommunal forvaltning av alkoholloven	21
Kapittel 4 Holdninger og kunnskap i befolkningen	31
4.1 Holdninger til alkoholpolitikken	32
4.2 Kunnskap om alkohol	34
Kapittel 5 Metode	35

Se rapporten i digital utgave, der er universell utforming tatt bedre hensyn til enn i denne PDF-utgaven:

<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/tall-om-alkohol>

Kapittel 1

Innledning og hovedbudskap

1.1 Innledning

Denne rapporten, *Tall om alkohol*, presenterer bruk og bruksmønster for alkohol i den norske befolkningen. Den viser også hvordan bruken fordeler seg mellom ulike aldersgrupper og kjønn. Videre presenterer rapporten noen tall knyttet til forvaltning av alkoholloven, samt holdninger til og kunnskap om alkohol i befolkningen.

Bruk av alkohol er utbredt i Norge og har vært, og er, en viktig risikofaktor for mange sykdommer og tap av friske leveår. Alkohol bidrar betydelig til sykdomsbyrden nasjonalt og internasjonalt, for både menn og kvinner ([Sykdomsbyrde i Norge \(fhi.no\)](#)). Det er ingen helsemessig trygg nedre grense for inntak av alkohol ([jf. Helsedirektoratets kostråd](#)). Tall fra Dødsårsaksregisteret viser at det i 2023 var om lag 450 alkoholutløste dødsfall i Norge. Det er det høyeste antallet siden 1996.

Bruk av alkohol kan medføre betydelige kostnader for brukeren selv, for tredjepersoner, inkludert arbeidslivet og for samfunnet som helhet. Tiltak som begrenser alkoholbruken i samfunnet, som for eksempel aldersgrenser og begrensede skjenke- og salgstider, er viktige for å redusere det totale omfanget av alkoholrelaterte problemer.

For å kunne arbeide målrettet for å forebygge og redusere alkoholrelatert skade i befolkningen, er det viktig med et godt kunnskapsgrunnlag. Denne rapporten er et bidrag til dette kunnskapsgrunnlaget.

Tall om alkohol samler data fra flere ulike kilder. Disse omtales under metode. Rapporten vil bli oppdatert løpende med nye tall.

Tall om alkohol er en videreføring av Folkehelseinstituttets rapport [Alkohol i Norge \(fhi.no\)](#), en oppgave som ble overført fra FHI til Helsedirektoratet i forbindelse med omorganiseringen av den sentrale helseforvaltninga i 2024.

1.2 Hovedbudskap

Bruk og trender

- De fleste drikker alkohol, både menn og kvinner, og dette mønsteret er stabilt over tid, i ulike aldersgrupper.
- Generelt drikker menn oftere og mer enn kvinner.
- Veldig få oppgir å drikke alkohol daglig.
- Flere menn enn kvinner rapporterer å drikke seks enheter eller mer ved én og samme anledning siste år. De siste to årene har imidlertid en økende andel kvinner rapportert å drikke seks enheter eller mer ved én og samme anledning.
- Færre eldre (65–79 år) enn yngre (opp til 64 år) og færre kvinner enn menn drikker seks eller flere enheter ved én og samme anledning.
- De siste 12 årene har det gjennomsnittlige antall alkoholenheter siste fire uker variert mellom 19 og 27 enheter for menn og mellom 11 og 14 for kvinner.
- Menn drikker øl og brennevin oftere enn kvinner.
- Yngre (16–24 år) menn og kvinner drikker oftere brennevin enn de andre aldersgruppene. I tillegg velger yngre oftere rusbrus og alkoholholdig sider.

Forvaltning av alkoholloven

- Det er stor variasjon i antall skjenkebevillinger gitt av kommunene. Fire kommuner ga ingen i 2023.
- Det ble avdekket totalt 2272 brudd på alkoholloven i kommunene i 2023. Av disse var 659 knyttet til salgsbevillinger og 1613 til skjenkebevillinger.
- De mest hyppige avdekkede overtredelsene knyttet til salgsbevillinger var mangel ved internkontroll, brudd på reglene om plassering av alkoholholdig drikk på salgsstedet, og brudd på reklamebestemmelsene.
- De hyppigste overtredelsene knyttet til skjenkesteder var mangel ved internkontrollsystemet, manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, og brudd på reklamebestemmelsene.
- I 2023 var det ingen permanente inndragninger av salgsbevillinger, og kun én midlertidig inndragning. For skjenkebevillinger var tilsvarende henholdsvis 3 og 19 inndragninger.

Holdninger og kunnskap

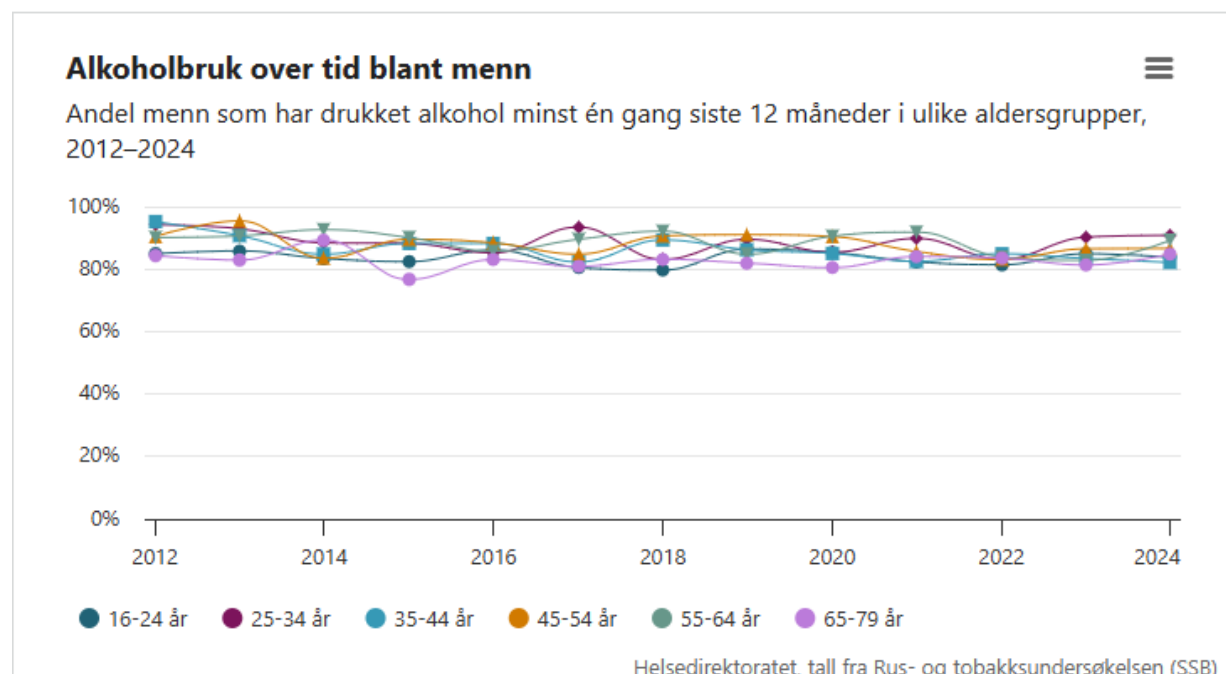
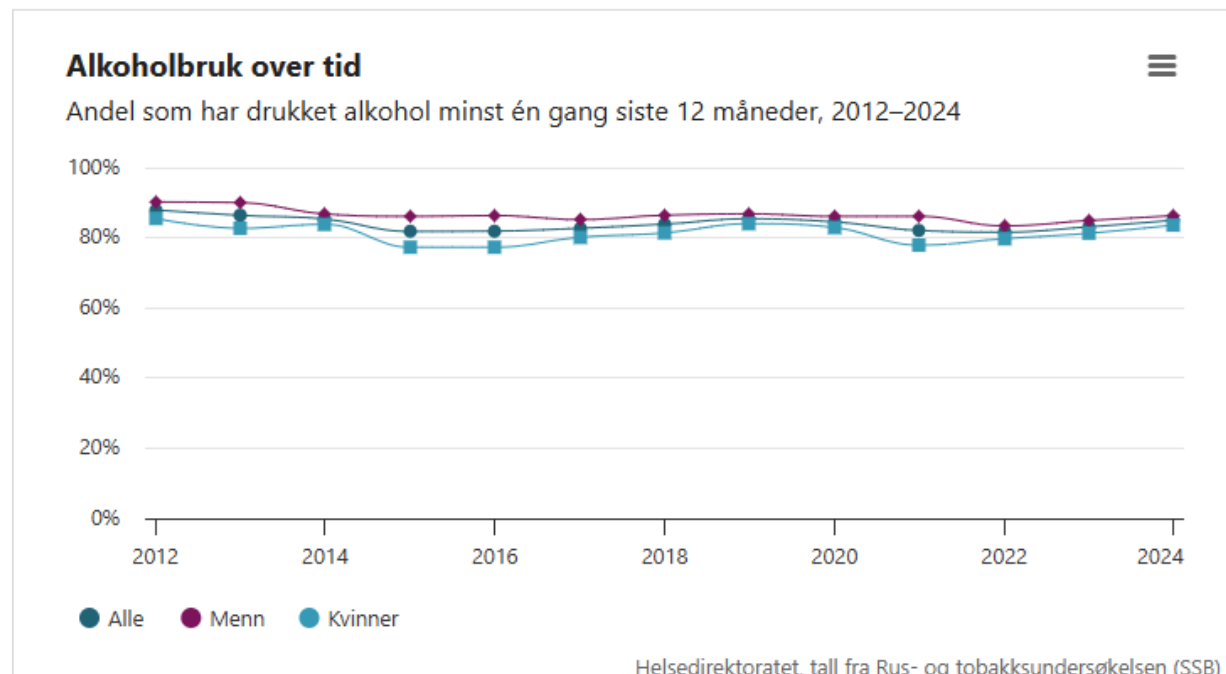
- Flertallet i befolkningen ser ut til å støtte opp om de fleste alkoholpolitiske tiltakene.
- De siste årene har vi sett en positiv utvikling i kunnskapsnivået om virkninger av alkohol. Det er blant annet en økende andel som er enige i at alkohol øker risikoen for kreft og stadig færre som tror det er sunt å drikke ett glass vin om dagen.

Kapittel 2

Alkoholbruk

2.1 Alkoholbruk over tid

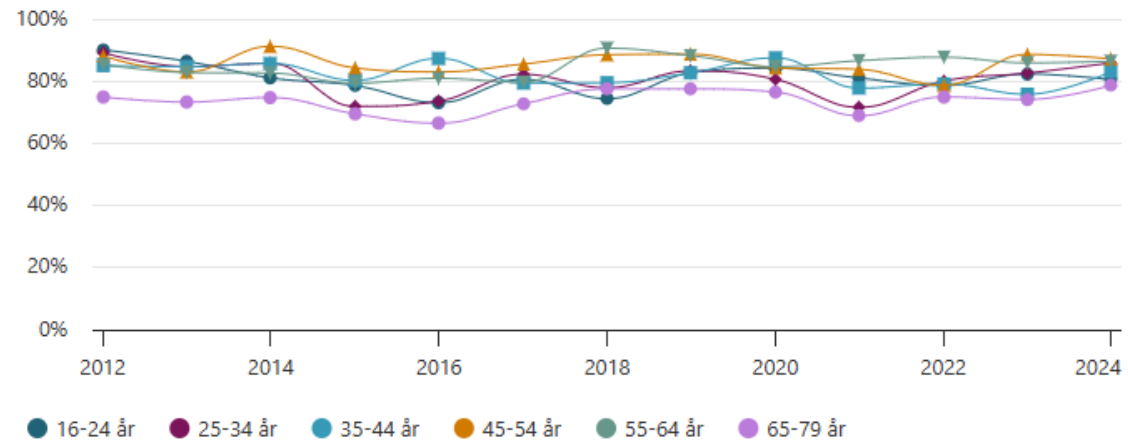
Andelen som rapporterte å ha drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene har vært relativt stabil i perioden 2012 til 2024, og har ligget på mellom 81,6 % og 87,9 % av befolkningen. Det er små forskjeller mellom aldersgrupper og kjønn, men menn har jevnt over et noe høyere konsum.

Alkoholbruk over tid blant kvinner

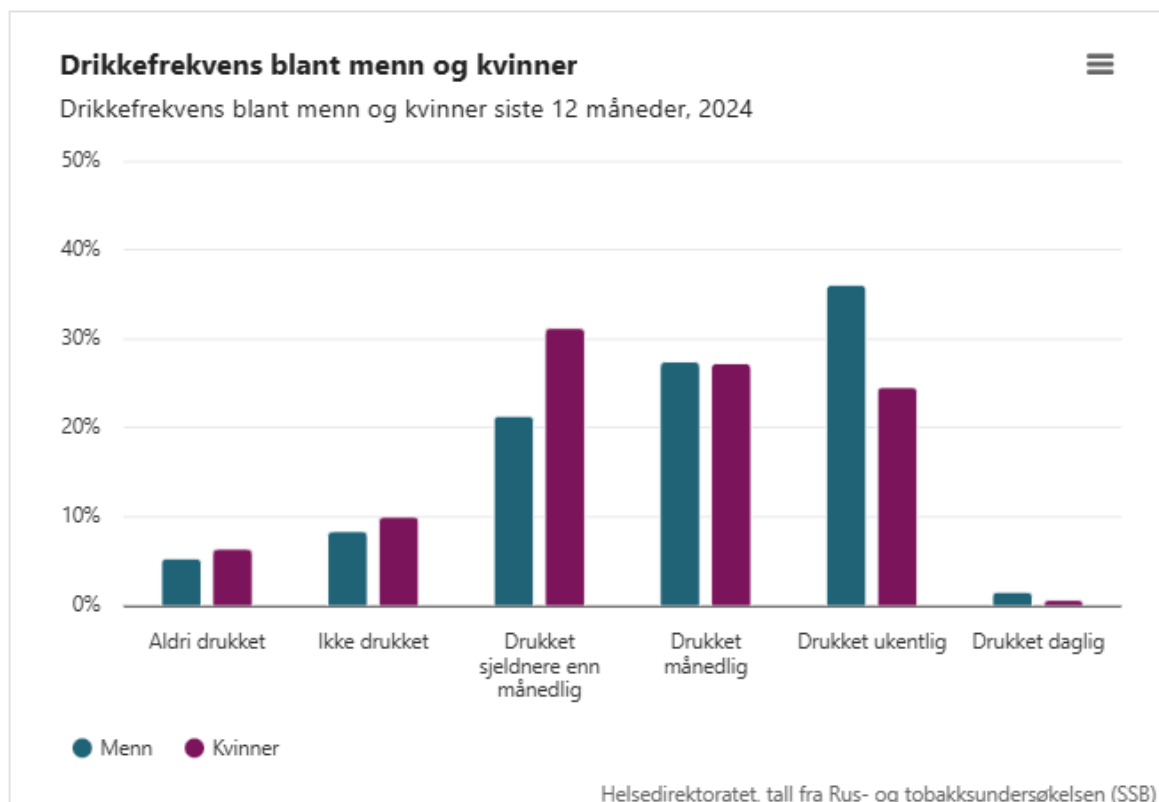
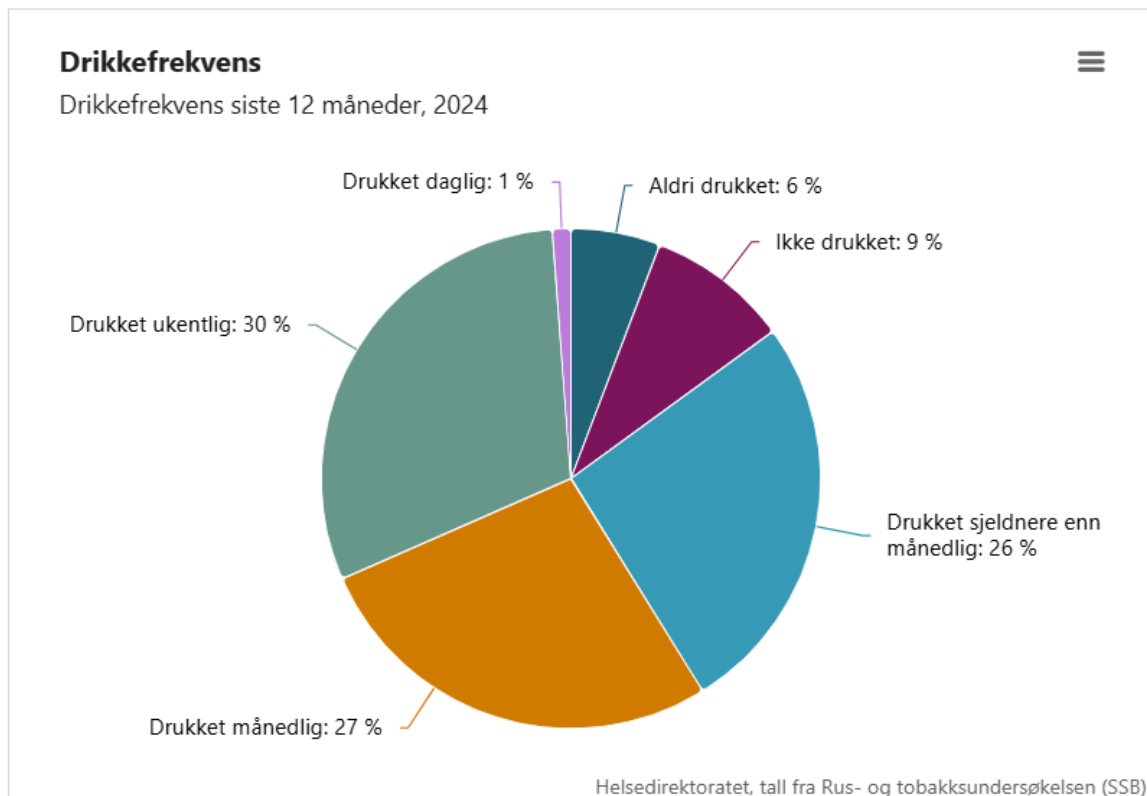
Andel kvinner som har drukket alkohol minst én gang siste 12 måneder i ulike aldersgrupper, 2012–2024

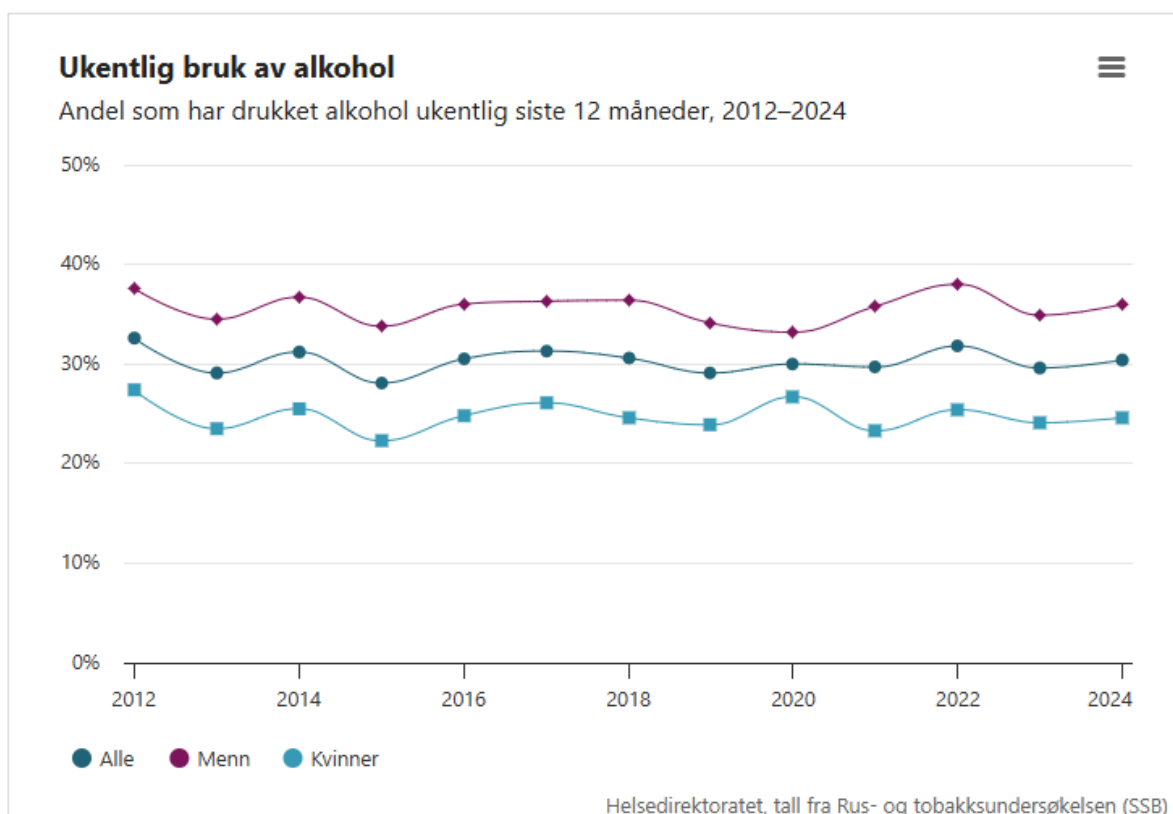
Helsedirektoratet, tall fra Rus- og tobakksundersøkelsen (SSB)

2.2 Hvor ofte drikker menn og kvinner alkohol?

Menn drikker alkohol oftere enn kvinner. I 2024 rapporterte 36,0 % av mennene ukentlig alkoholbruk, sammenlignet med 24,6 % av kvinnene. Hele 31,2 % av kvinnene oppga å drikke alkohol sjeldnere enn månedlig, mot 21,4 % av mennene.

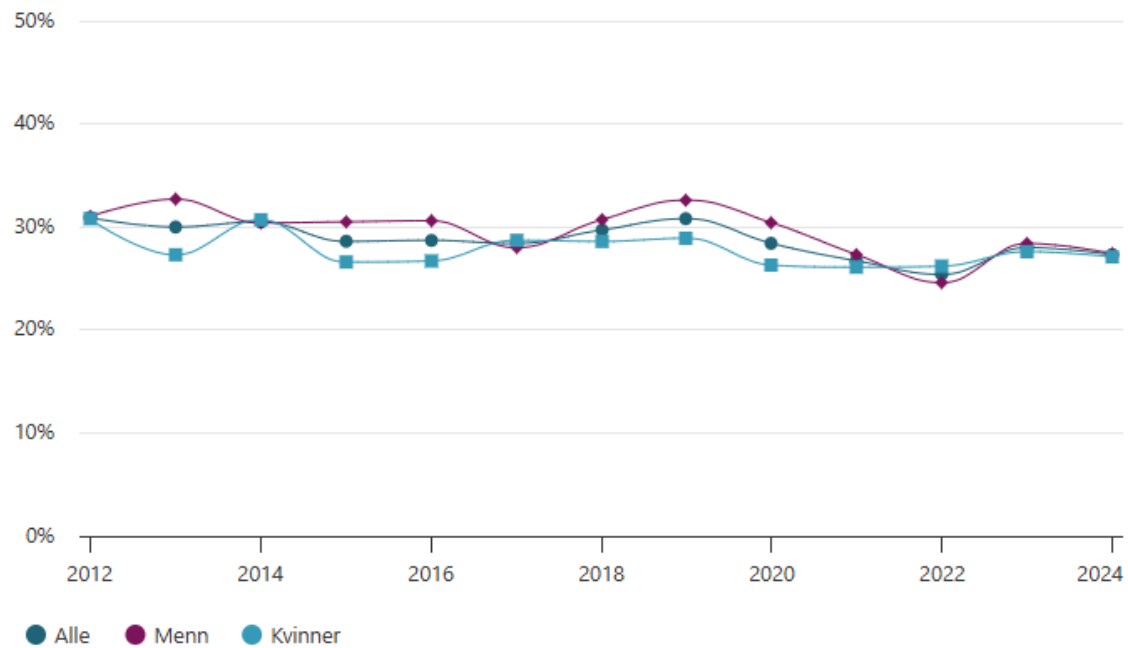
Kjønnsforskjellene i ukentlig og sjeldnere enn månedlig bruk av alkohol har holdt seg stabile i perioden 2012–2024. Dette indikerer vedvarende forskjeller i drikkevaner mellom menn og kvinner. Mellom 1,2–1,9 % rapporterte daglig alkoholbruk i perioden 2012–2024. Selv om det er en tendens til at menn drikker daglig noe oftere enn kvinner, er forskjellen liten.

Månedlig bruk av alkohol

Andel som har drukket alkohol månedlig siste 12 måneder, 2012–2024

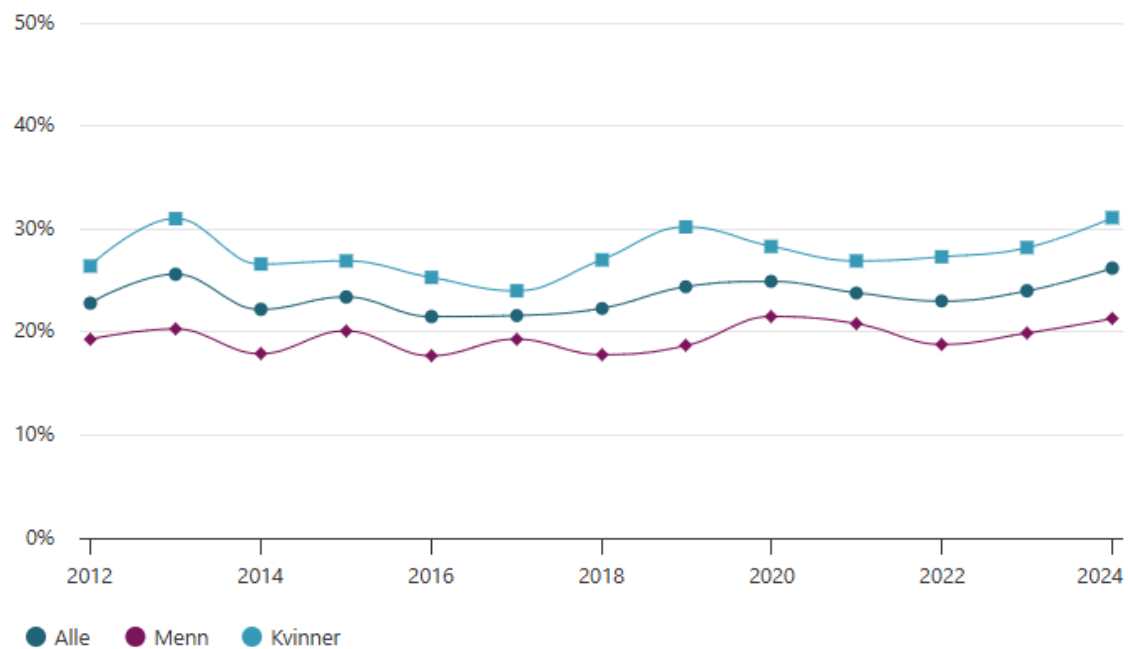

Helsedirektoratet, tall fra Rus- og tobakksundersøkelsen (SSB)

Bruk av alkohol sjeldnere enn månedlig

Andel som har drukket alkohol sjeldnere enn månedlig siste 12 måneder, 2012–2024

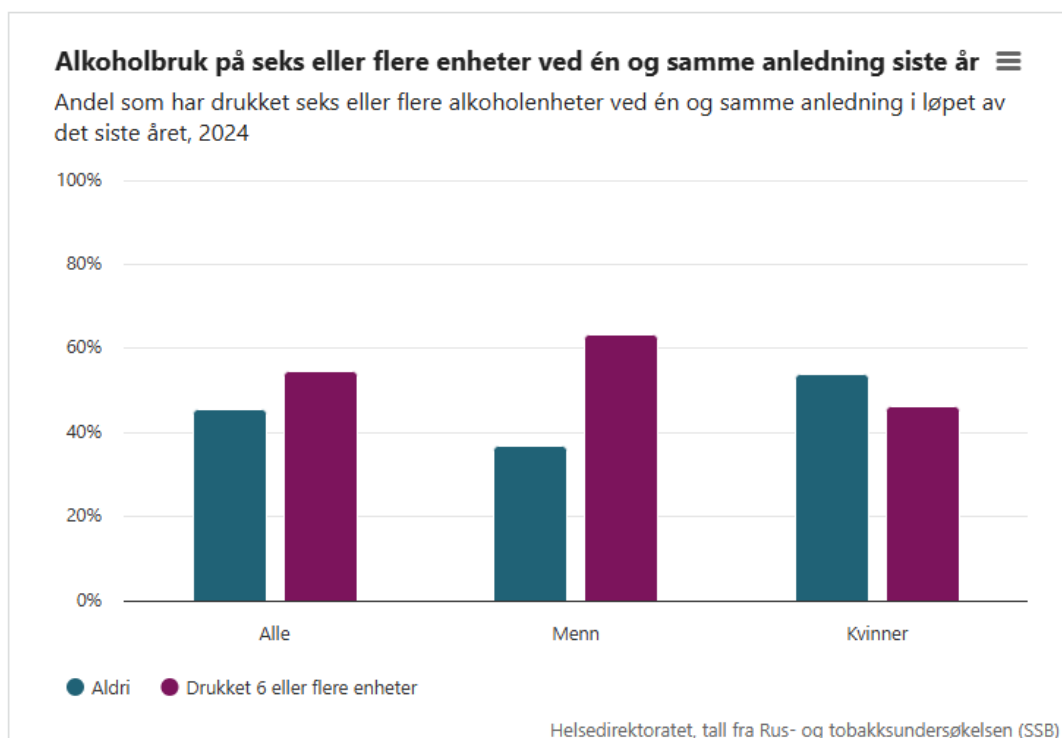

Helsedirektoratet, tall fra Rus- og tobakksundersøkelsen (SSB)

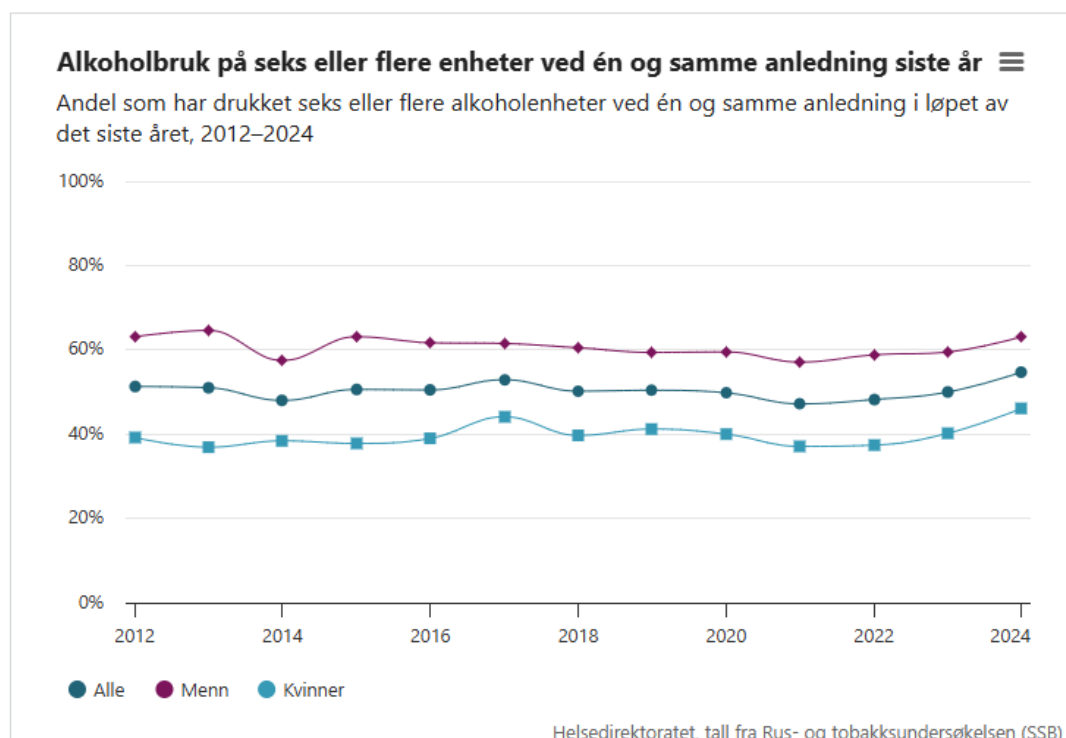
2.3 Inntak på seks eller flere alkoholenheter ved én og samme anledning

Å innta seks eller flere alkoholenheter ved én og samme anledning er en viktig [indikator som brukes for å avdekke og følge risikofylt/problemfylt alkoholbruk hos voksne \(korus.no\)](#).

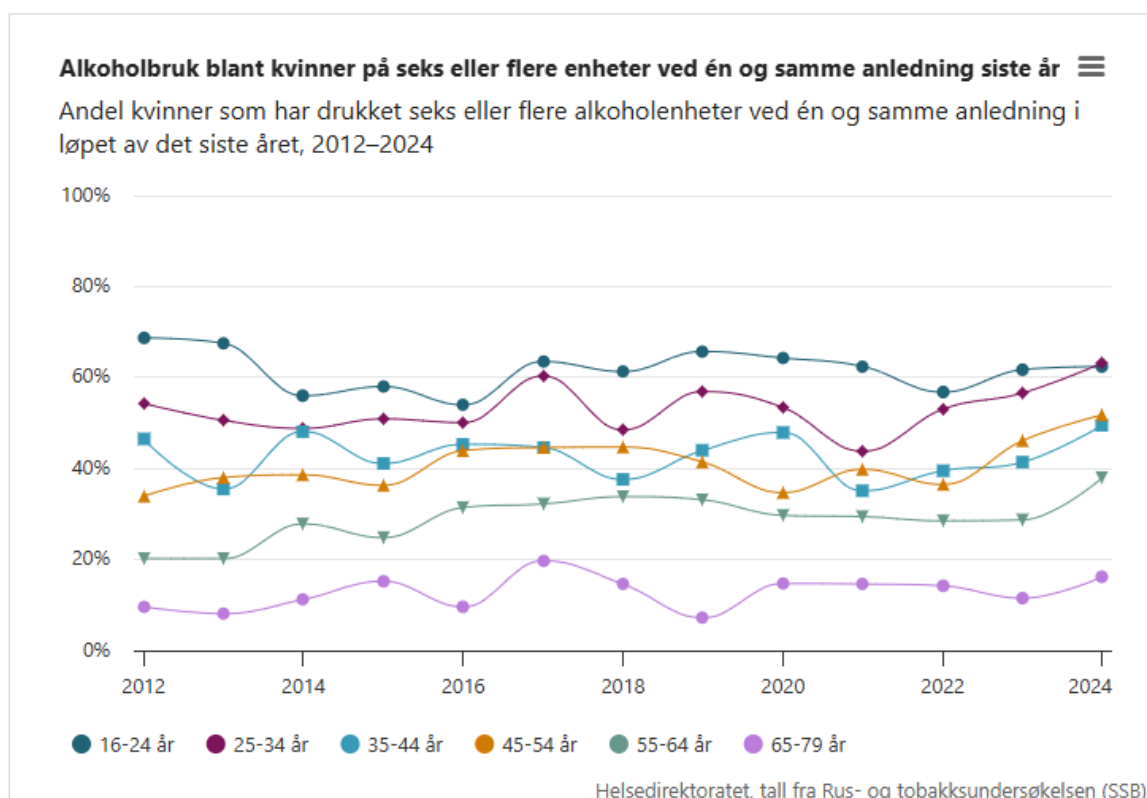
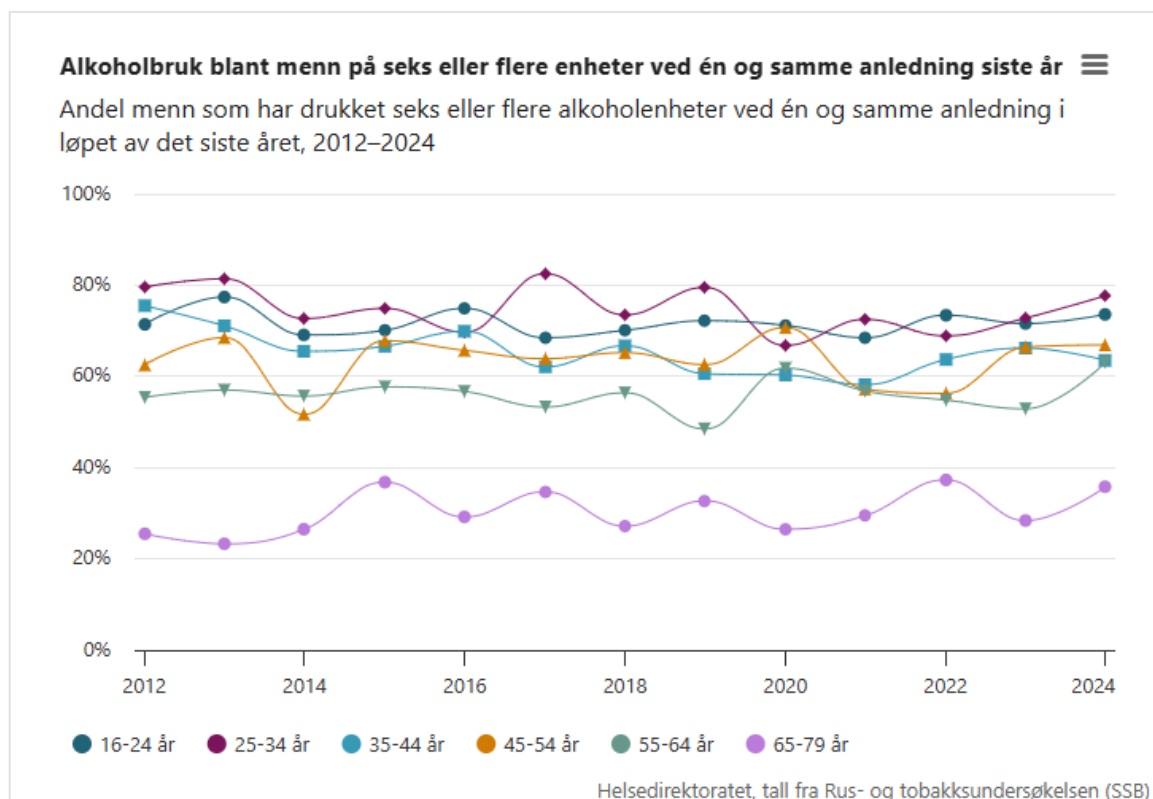
Det er flere menn (63,1 % i 2024) enn kvinner (46,1 % i 2024) som oppgir å ha drukket seks eller flere enheter ved én og samme anledning i løpet av det siste året.

Andelen som oppgir å ha drukket seks eller flere alkoholenheter ved én og samme anledning, har vært relativt stabil i perioden 2012–2024, med en tendens til økning fra 2021 til 2024.

Det er betydelige forskjeller mellom aldersgruppene i andelen som oppgir å drikke seks eller flere alkoholenheter ved én og samme anledning. Andelen er høyest blant de yngre og lavest blant de eldste. Dette mønsteret gjelder for både kvinner og menn, men det er vanligere blant menn enn blant kvinner i alle aldersgrupper å drikke seks eller flere enheter ved en og samme anledning.

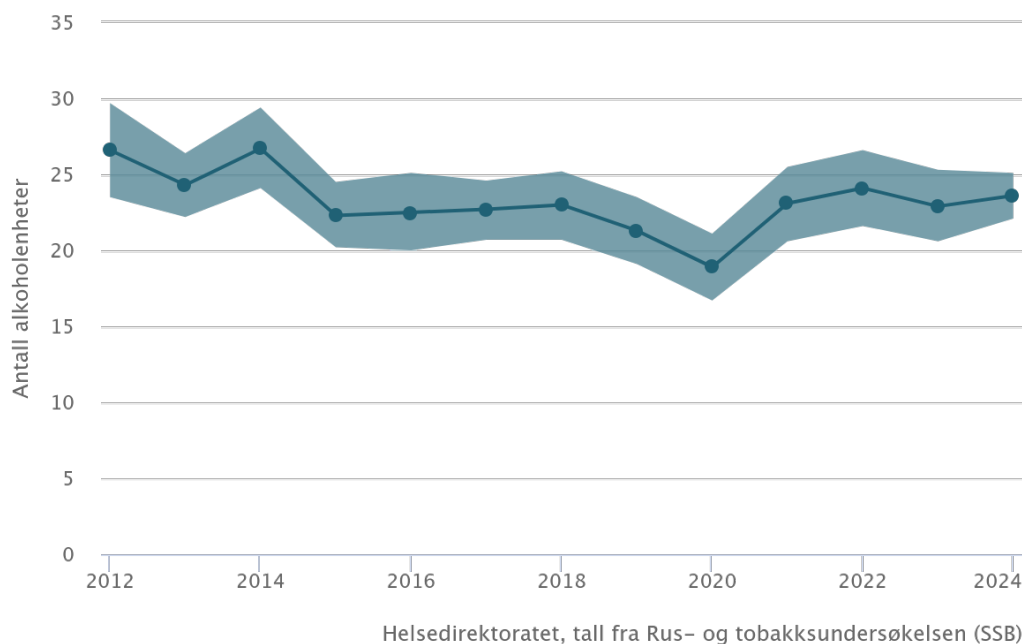

2.4 Gjennomsnittlig alkoholinntak

Figurene nedenfor viser gjennomsnittlig alkoholinntak de siste fire ukene i perioden 2012 til 2024. Beregningene viser at menn i gjennomsnitt inntok 11 flere alkoholenheter enn kvinner siste fire uker i perioden fra 2012 til 2024.

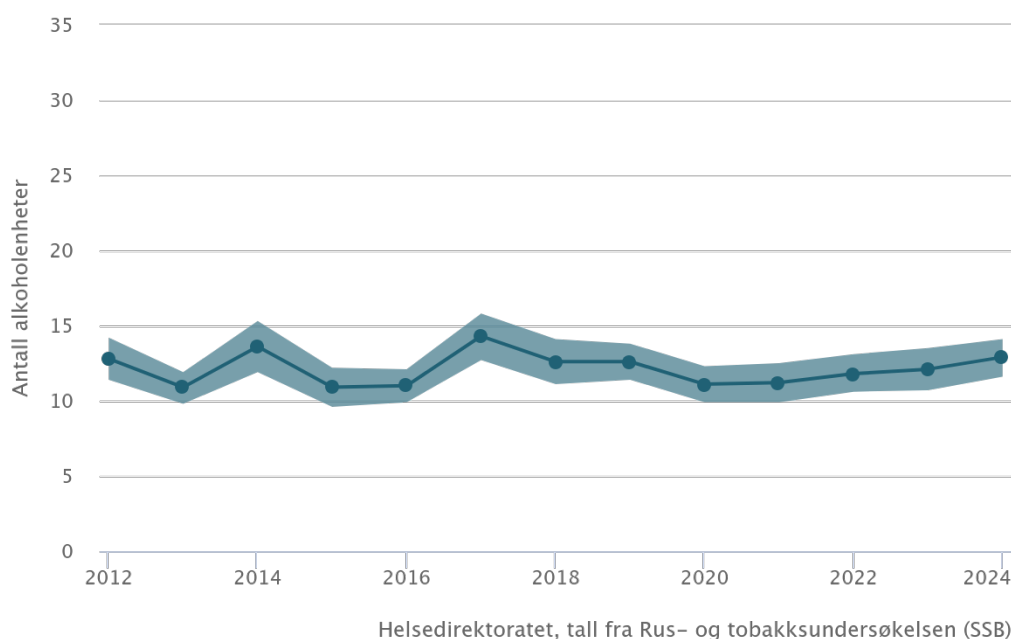
Alkoholinntak blant menn over tid

Antall gjennomsnittlig inntak i alkoholenheter blant menn siste 4 uker med nedre og øvre grense for 95% konfidensintervall, 2012–2024

Alkoholinntak blant kvinner over tid

Antall gjennomsnittlig inntak i alkoholenheter blant kvinner siste 4 uker med nedre og øvre grense for 95% konfidensintervall, 2012–2024

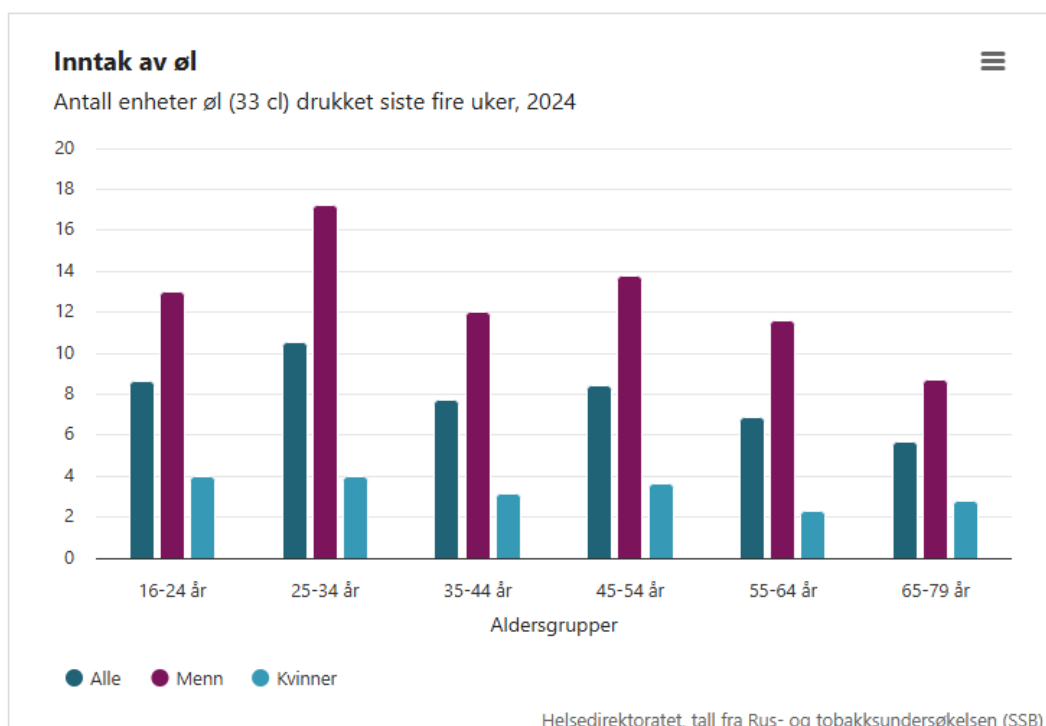
* Figurene illustrerer usikkerheten i estimatene ved hjelp av 95 % konfidensintervaller, som angir det intervallet vi med 95 % sikkerhet forventer at den sanne verdien ligger innenfor.

2.5 Hva drikker vi?

Mengden ren alkohol i en alkoholenhet varierer mellom 12 og 25 ml, avhengig av definisjon. I denne rapporten er en alkoholenhet definert som 15 ml (tilsvarende 12,8 gram) ren alkohol. Dette tilsvarer omtrent 12,5 cl for vin (12 % alkohol), 33,3 cl for øl, rusbrus og sider (4,5 % alkohol), og 4 cl for brennevin (40 % alkohol).

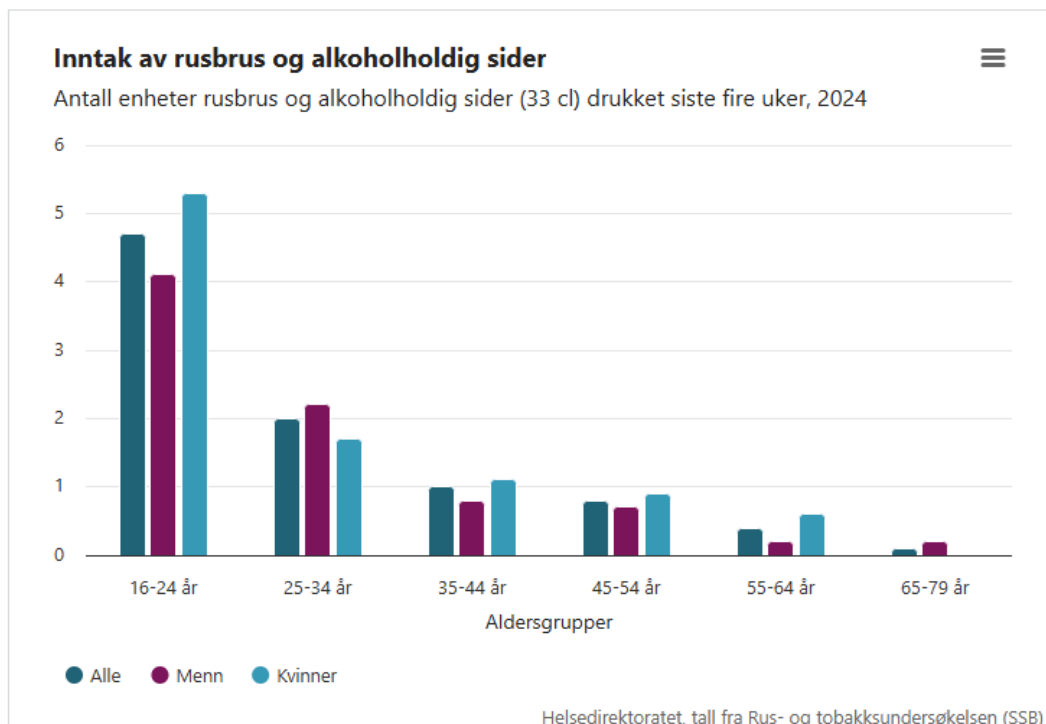
Øl

Gjennomsnittlig inntak av øl i en fire ukers periode i 2024 var 12,7 enheter (33 cl) blant menn og 3,3 enheter blant kvinner.

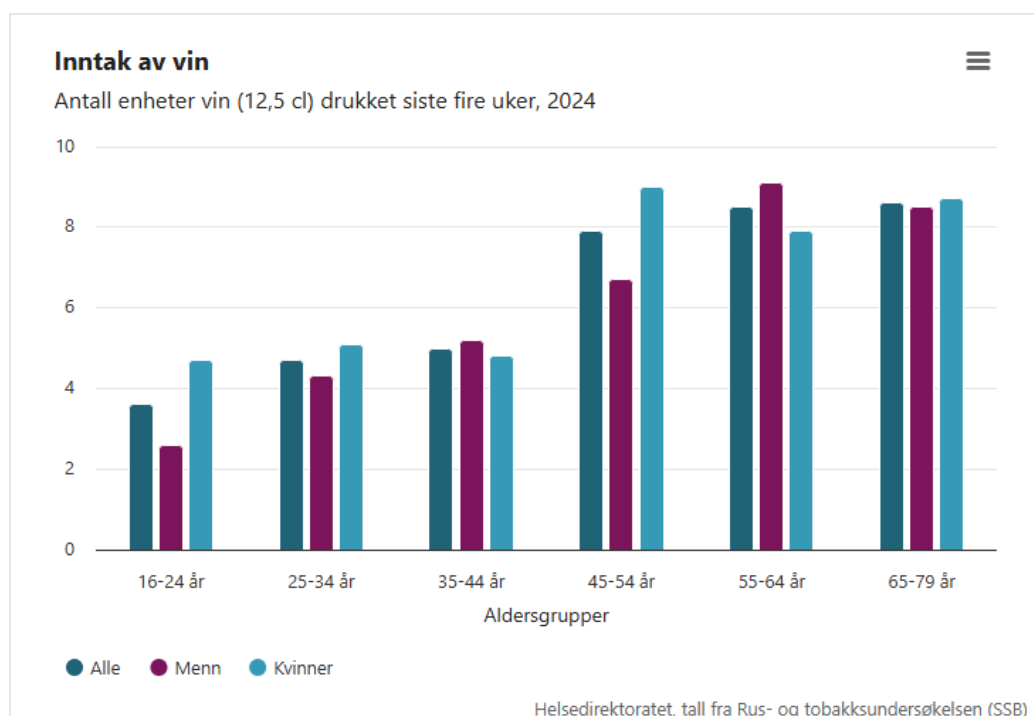
Rusbrus og alkoholholdig sider

Beregningen her er basert på at en flaske rusbrus er 33 cl. Gjennomsnittlig antall flasker for menn er 1,3 og for kvinner 1,4.

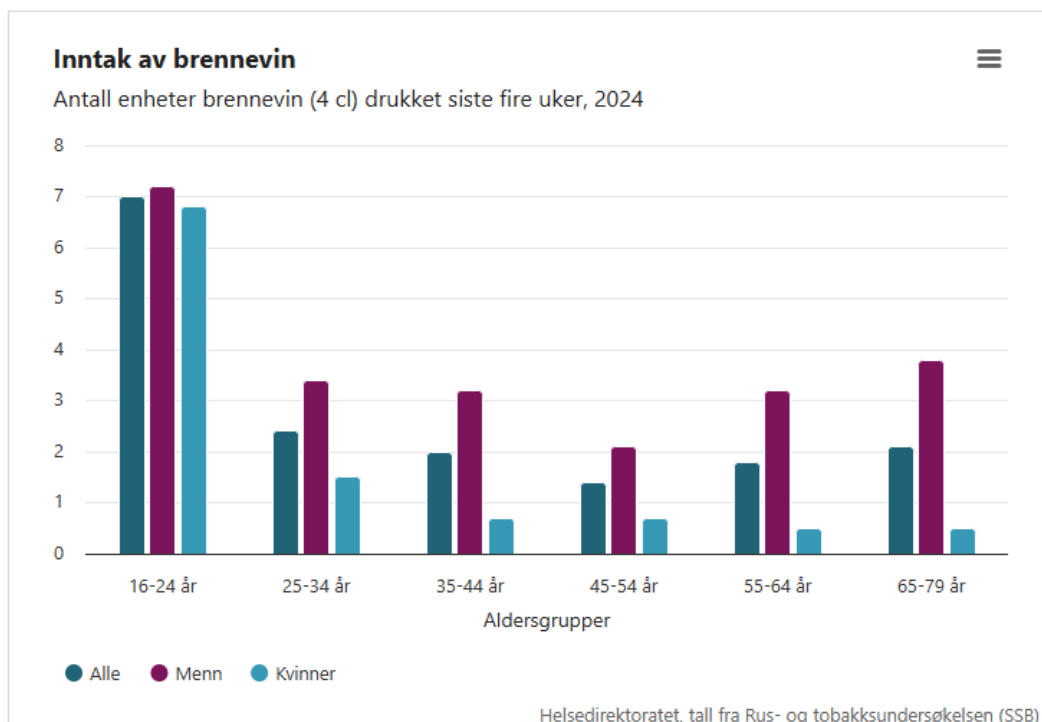
Vin

En enhet tilsvarer 12,5 cl vin. Gjennomsnittlig antall enheter vin drukket siste fire uker var 6,2 for menn og 6,8 for kvinner.

Brennevin

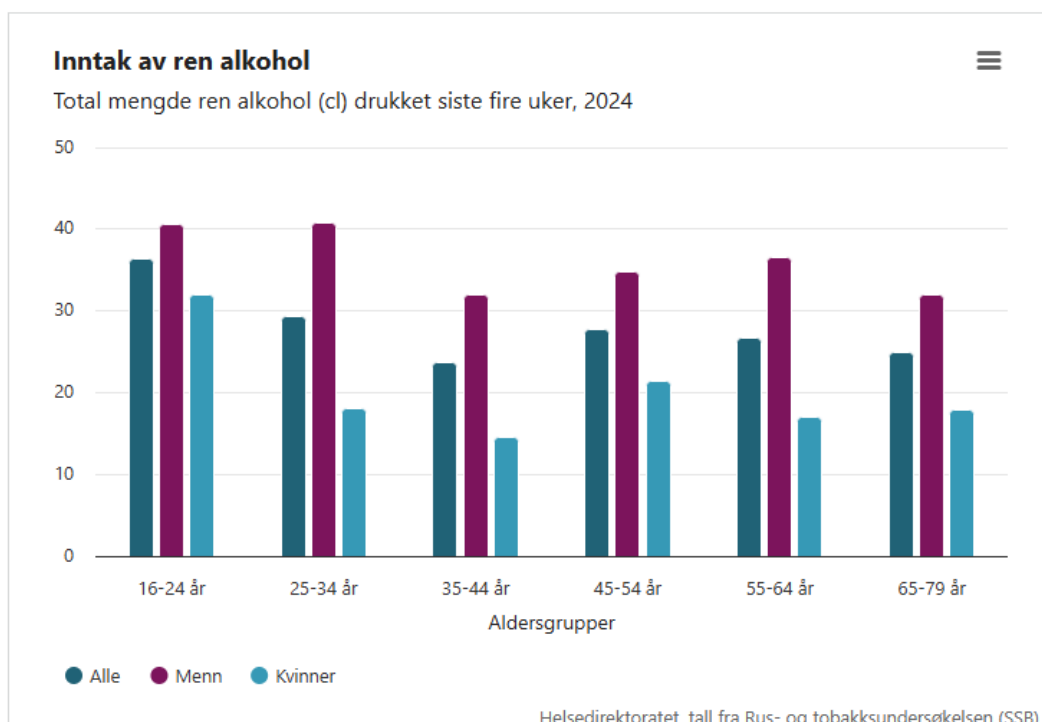
En enhet brennevin tilsvarer 4 cl brennevin. I løpet av de siste fire ukene oppga menn at de i gjennomsnitt hadde drukket 3,7 enheter brennevin, mens kvinner rapporterte et gjennomsnitt på 1,6 enheter.

Det er klare kjønnsforskjeller i hvilken type alkohol som er konsumert siste fire uker. Blant kvinner utgjorde vin 52,0 % av det totale alkoholkonsumet siste fire uker, mens øl utgjorde 52,4 % blant menn. Brennevin utgjorde om lag 16,7 % av menns alkoholkonsum, sammenlignet med 12,6 % blant kvinner. I gjennomsnitt inntar menn nesten dobbelt så mye alkohol som kvinner. Dette reflekterer både forskjeller i mengde og type alkohol som konsumeres.

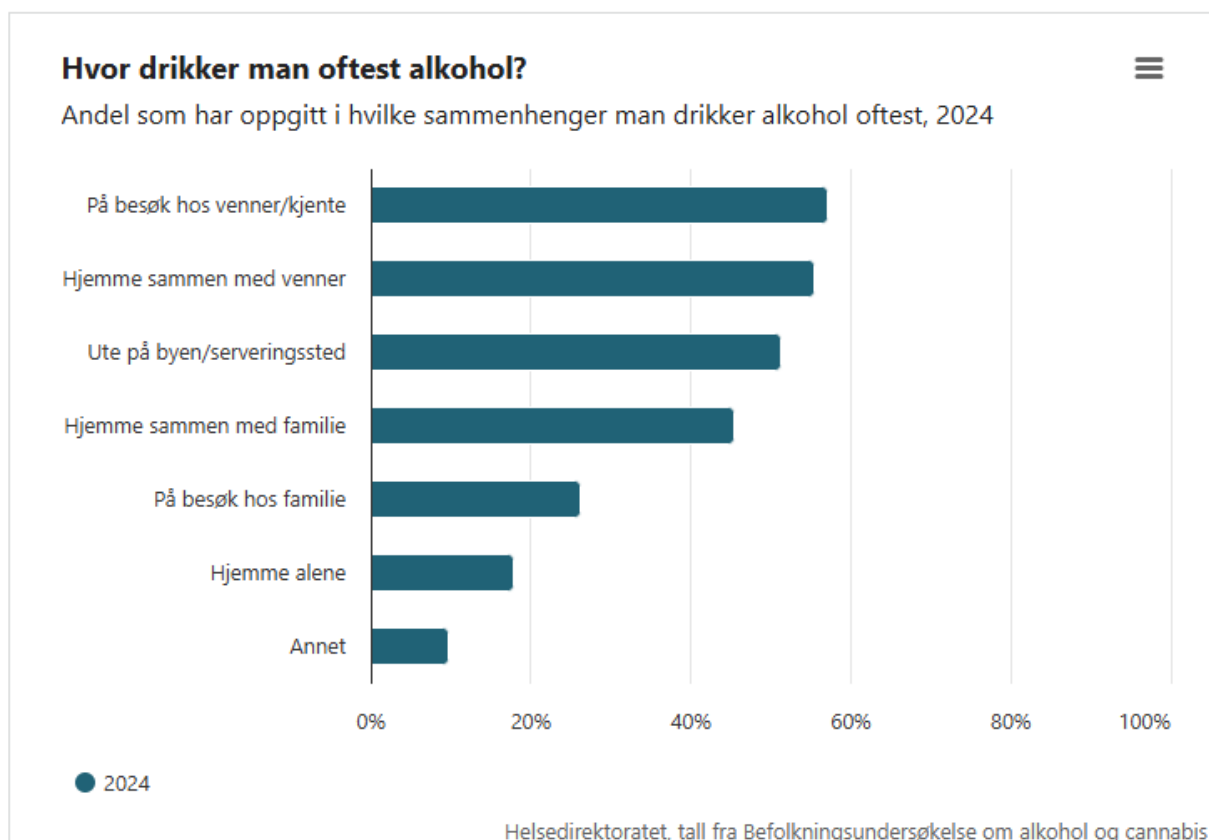
Alkoholkonsum omregnet til ren alkohol

Inntaket av øl, rusbrus/sider, vin og brennevin er her omregnet til ren alkohol. Gjennomsnittlig konsum av ren alkohol siste fire uker var 35,9 cl blant menn og 19,7 cl blant kvinner.

2.6 Alkoholinntak – hvor drikkes det?

Fra befolkningsundersøkelsen om alkohol og cannabis oppga de fleste at de i 2024 oftest drakk på besøk hos venner/kjente (57 %) eller hjemme sammen med venner (55 %). Andelen som oppga å drikke hjemme alene var 18 % i 2024.

Kapittel 3

Forvaltning av alkoholloven

3.1 Statlig forvaltning av alkoholloven

Statlig tilvirkningsbevilling

Produksjon og videreforedling av alkohol (tilvirkning) krever enten kommunal salgs- eller skjenkebevilling med utvidet rett til tilvirkning eller statlig tilvirkningsbevilling. Det er Helsedirektoratet som gir og fører kontroll med de statlige tilvirkningsbevillingene som kan omfatte én av tre følgende kategorier alkoholholdig drikk; 1) drikk med mindre enn 22 volumprosent alkohol som ikke er brennevin, 2) brennevin, eller 3) all alkoholholdig drikk.

Per 31. desember 2024 var det totalt 304 gjeldende statlige tilvirkningsbevillinger. Disse fordelte seg mellom de ulike gruppene med alkoholholdig drikk:

Fordeling av statlige tilvirkningsbevillinger

Grupper av alkoholholdig drikk	Antall bevillinger
1. Drikk med mindre enn 22 volumprosent alkohol som ikke er brennevin	229
2. Brennevin	8
3. All alkoholholdig drikk	67

Totalt i 2024 ble det innvilget 24 nye statlige tilvirkningsbevillinger. Åtte bevillinger opphørte eller bortfalt.

Skjenkebevilling for fly og tog

Tog som er kollektive transportmidler og fly på innenlandske flyvninger kan søke Helsedirektoratet om statlig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 (øl/rusbrus) og 2 (vin). Totalt fire slike bevillinger var gjeldende per 31. desember 2024.

Skjenkebevilling til forswarets messer for militært tilsatte

Skjenking av alkohol på messer for militært tilsatte krever statlig skjenkebevilling fra Helsedirektoratet. Messene må drives i samsvar med bestemmelser og retningslinjer for skjenking av alkohol i forsvaret (fastsatt av Forsvarsstaben og Forsvarets personell og vernepliktsenter) og kan ikke benyttes av vernepliktige som er inne til tjeneste. Skjenkebevillingen kan gjelde alkoholholdig drikk i gruppe 1 (øl/rusbrus), både gruppe 1 og 2 (øl/rusbrus og vin), eller all alkoholholdig drikk (øl/rusbrus, vin og brennevin). Per 31. desember 2024 hadde 46 messer en gjeldende skjenkebevilling.

3.2 Kommunal forvaltning av alkoholoven

Kommunene skal utforme en lokalt tilpasset alkoholpolitikk, og alkoholoven gir kommunene gode verktøy til å oppfylle dette ansvaret. Det kommunale bevillingssystemet er et av de viktigste verktøyene kommunen har for å begrense forbruket og sørge for ansvarlig omsetning. Kommunene skal vurdere om bevilling for salg og skjenking skal gis, og føre kontroll med bevillingshaverne.

Data om kommunenes forvaltning av alkoholoven kommer fra spørreskjema som kommunene besvarer. Kommunene plikter etter anmodning å gi opplysninger om kommunens forvaltning, jf. alkoholforskriften § 7-3. Av 356 kommuner i 2023, besvarte 351 (98,6 %) spørreskjemaet. Ikke alle kommunene har besvart alle spørsmålene i skjemaet.

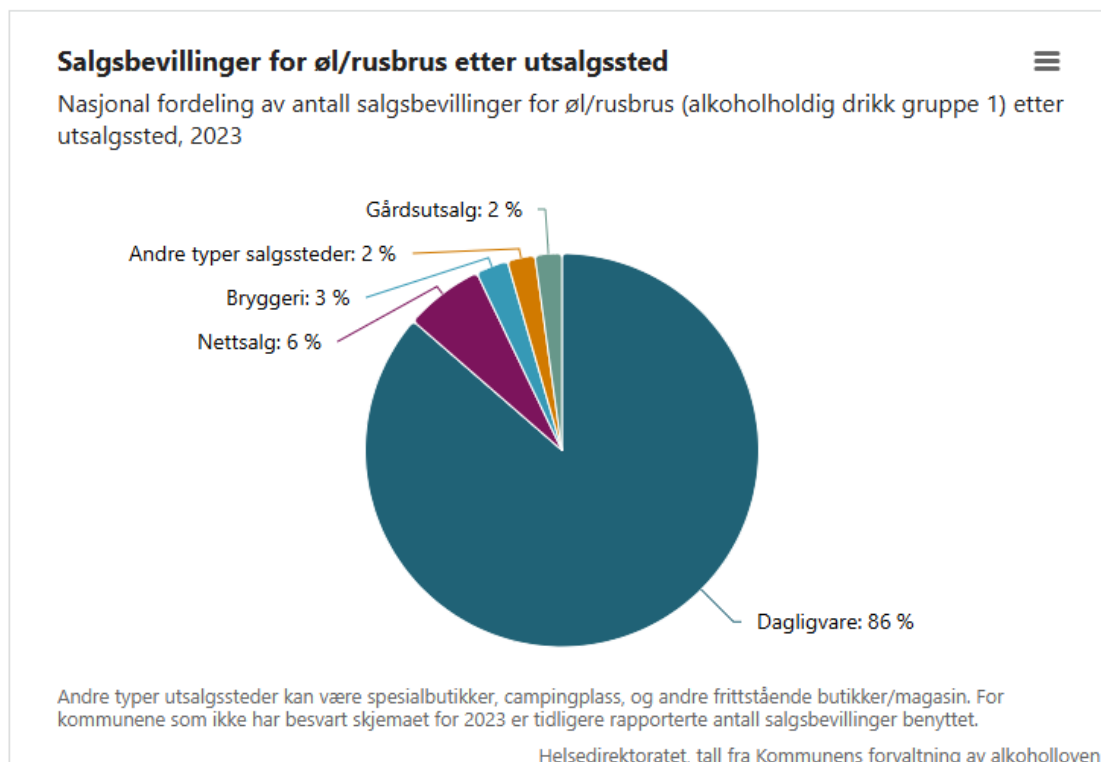
Salgs- og skjenkebevillinger

Kommunene har ansvar for bevilling av salg og skjenking i kommunen. Kommunen har stor frihet til å utforme bevillingspolitikken ut fra lokale forhold, og kan blant annet gi føringer om omfanget av bevillinger.

Salgsbevilling

Alle kommuner i Norge har minst ett utsalg for alkohol i gruppe 1, som vil si øl, rusbrus og lignende drikkevarer. Dekningen er noe lavere når det gjelder vinmonopol; om lag 95 % av befolkningen bor i en kommune med eget utsalg, ifølge [Vinmonopolets egne tall \(vinmonopolet.no\)](https://vinmonopolet.no).

Totalt antall salgsbevillinger for salg av øl/rusbrus (alkoholholdig drikk gruppe 1) i 2023 var 4693. Dette tallet inkluderer tidligere rapportert antall salgsbevillinger fra kommunene som ikke har besvart skjema for 2023. Sammenliknet med 2022, er antallet salgsbevillinger noe lavere i 2023 (4806 i 2022, fra rapporten [Alkohol i Norge \(fhi.no\)](https://fhi.no)). Om lag 86 % av alle salgsbevillingene i Norge er gitt til dagligvarehandelen og resterende fordeling er vist i figuren under.

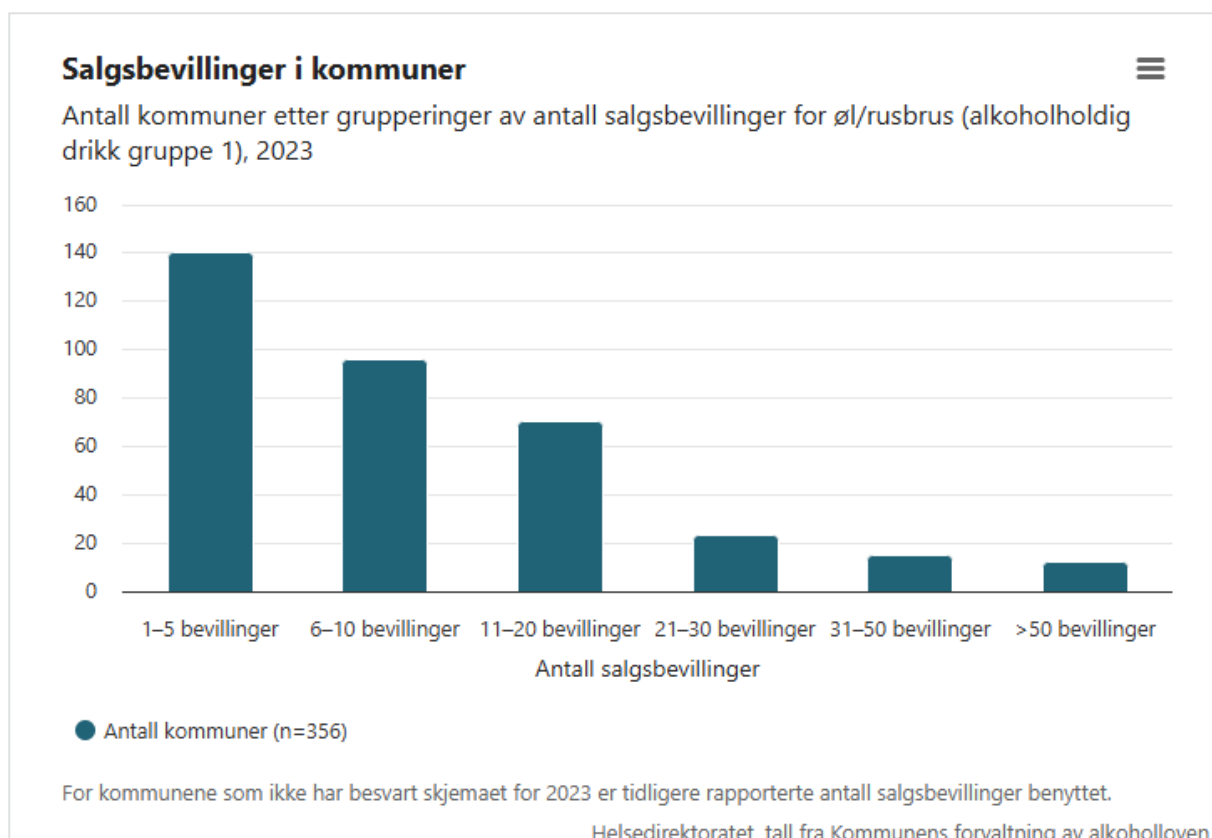
Som vist i tabellen under har alle kommuner gitt salgsbevilling til dagligvarehandelen. Samtidig er det stor variasjon i hvor mange salgsbevillinger som er gitt til andre typer utsalgssteder.

Antall kommuner med bevillinger for salg av øl/rusbrus (alkoholholdig drikk gruppe 1) etter utsalgssted og spredning av antall bevillinger i en enkelt kommune, 2023

Type utsalgssted	Antall kommuner (n=356)	Antall bevillinger i en enkelt kommune (min-maks)
Dagligvare	356	1–377
Nettsalg	130	1–50
Bryggeri	89	1–15
Andre utsalgssteder	68	1–6
Gårdsutsalg	58	1–19

Andre utsalgssteder kan være spesialbutikker, campingplass og andre frittstående butikker/magasin. For kommunene som ikke har besvart skjemaet for 2023 er tidligere rapporterte antall salgsbevillinger benyttet.

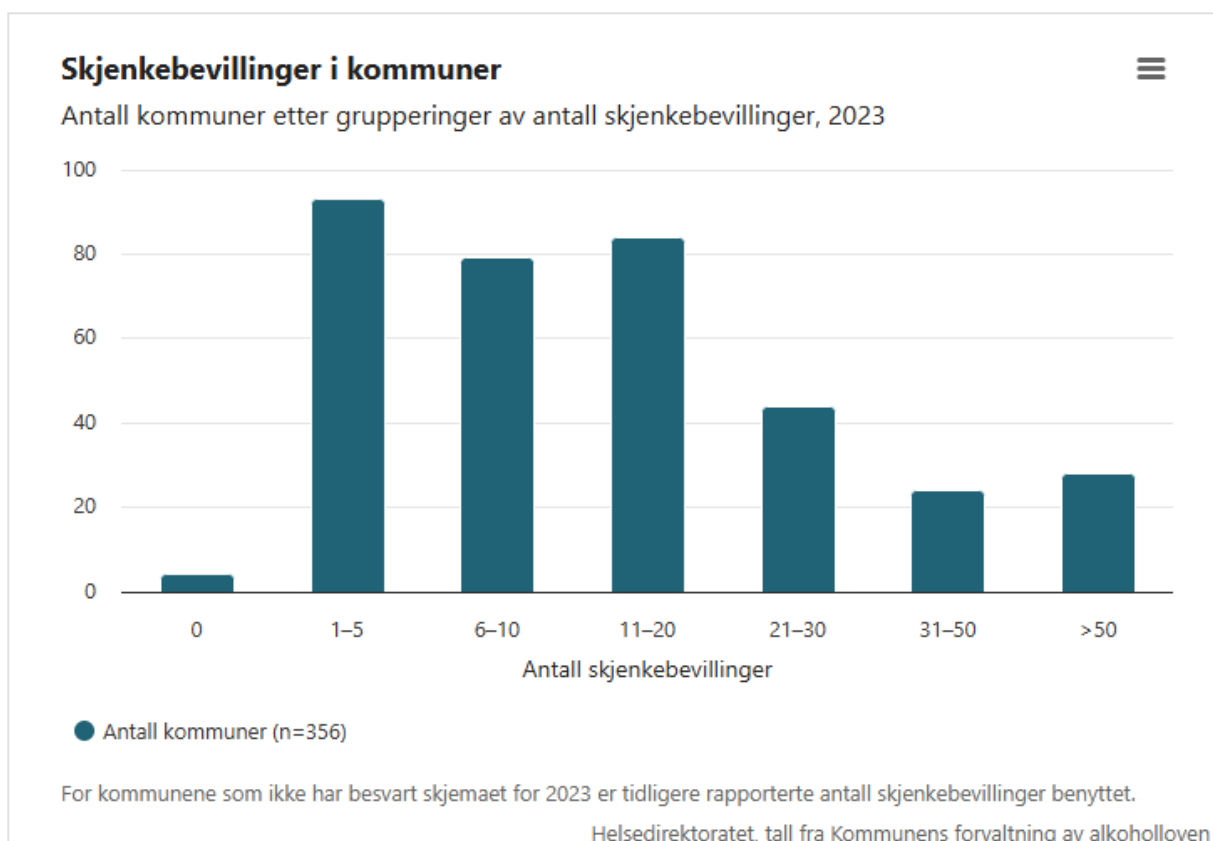
Alle kommuner i Norge har minst én salgsbevilling for øl/rusbrus (alkoholholdig drikk gruppe 1), men antall salgsbevillinger i kommunene varierer mellom 1 og 447. Over 60 % av kommunene i Norge har ti eller færre salgsbevillinger, se figur under. Totalt 39 % av kommunene har gitt fem eller færre salgsbevillinger, men dette henger også sammen med at det er mange små kommuner i Norge.

Skjenkebevilling

Totalt antall skjenkebevillinger i 2023 var 8578. Dette inkluderer tidligere rapportert antall skjenkebevillinger fra kommunene som ikke har besvart spørsmålet for 2023. De fleste skjenkebevillingene (83 %) er gitt for skjenking av alle alkoholgruppene (øl/rusbrus, vin og brennevin), og 348 kommuner har skjenkebevilling for alle alkoholgrupper.

Det er fire kommuner (Aukra, Iveland, Hyllestad og Kvæfjord) som rapporterte å ikke ha gitt noen skjenkebevilling i 2023. Det er stor variasjon i antall skjenkebevillinger i kommunene, som er naturlig fordi kommuner har ulikt innbyggerantall. Om lag én av fire kommuner har mellom én og fem skjenkebevillinger, mens åtte kommuner rapporterte å ha mellom 100 og 1374 skjenkebevillinger. Disse er byene Drammen, Bodø, Kristiansand, Tromsø, Stavanger, Trondheim, Bergen og Oslo.

Salgs- og skjenketider

Normaltid og maksimaltid for salg av alkoholholdig drikk 1 (øl/rusbrus) er gitt i [alkoholloven](#).

Alkohollovens tidsinnskrenkninger for salg og utlevering av øl/rusbrus (alkoholholdig drikk gruppe 1)

	Hverdager	Lørdager / dag før helligdag
Normaltid	08.00–18.00	08.00–15.00*
Makstid	08.00–20.00	08.00–18.00*

* Unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag, jf. [alkoholloven §§ 3-7 første ledd tredje pkt. og andre ledd andre pkt](#)

Kommunestyret kan innskrenke eller utvide tiden for salg i hele kommunen eller for det enkelte utsalgssted, innenfor maksimaltiden. Over 98 % av kommunene som har besvart spørsmålet om salgstider rapporterer å ha innvilget bevillinger om å selge øl/rusbrus (alkoholholdig drikk gruppe 1) frem til maksimaltiden på hverdager, lørdager og dager før helligdag. Av totalt antall steder med salgsbevilling i 2023, rapporterte kommunene at for 98 % av stedene gjaldt salgsbevillingen til maksimaltiden for salg etter alkoholloven.

[Alkoholloven har tidsramme](#) for når det er tillatt å skjenke de ulike typene alkoholholdig drikk, vist i tabellen under.

Alkohollovens tidsramme for skjenking

	Skjenking av øl/rusbrus og vin (alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2)	Skjenking av brennevin (alkoholholdig drikk gruppe 3)
Normaltid	08.00–01.00	13.00–24.00
Makstid	06.00–03.00	13.00–03.00

Svar fra kommunene i 2023 viser at flesteparten av kommunene ga skjenkebevilling til kl. 02.00 på fredag/lørdag for alle alkoholgruppene (øl/rusbrus, vin og brennevin), selv om alkoholloven gir mulighet for skjenking til 03.00. Om lag 16–17 % av kommunene tillot skjenking til kl. 03.00 på fredag/lørdag for alle alkoholgruppene.

Antall kommuner (n=350) med skjenking for ulike alkoholholdige drikker til ulike maksimaltid på fredag/lørdag, 2023

Skjenking til kl.	Øl/rusbrus og vin (alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2), antall kommuner (%)	Brennevin (alkoholholdig drikk gruppe 3), antall kommuner (%)
00.00	1 (0,3)	11 (3,1)
00.30	1 (0,3)	2 (0,6)
01.00	23 (6,6)	62 (17,7)
01.30	28 (8,0)	28 (8,0)
02.00	198 (56,6)	156 (44,6)
02.30	39 (11,1)	36 (10,3)
03.00	60 (17,1)	55 (15,7)

Oversikt over når salg og skjenking av alkohol stenger i et utvalg byer, 2023

Kommune	Salgstid hverdag	Salgstid helg	Skjenketid øl/rusbrus og vin (alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2)	Skjenketid brennevin (alkoholholdig drikk gruppe 3)
Arendal	20.00	18.00	02.00	02.00
Bergen	20.00	18.00	02.30	02.30
Bodø	20.00	18.00	03.00	03.00
Drammen	20.00	18.00	03.00	03.00
Fredrikstad	20.00	18.00	02.30	02.30
Gjøvik	20.00	18.00	02.00	02.00
Halden	20.00	18.00	02.30	02.30
Hamar	20.00	18.00	02.30	02.30
Harstad	20.00	18.00	03.00	03.00
Haugesund	20.00	18.00	01.00	03.00
Horten	20.00	18.00	03.00	03.00
Kongsberg	20.00	18.00	02.00	02.00
Kristiansand	20.00	18.00	02.00	02.00
Kristiansund	20.00	18.00	02.00	02.00
Larvik	20.00	18.00	02.00	02.00
Lillehammer	20.00	18.00	03.00	02.00
Molde	20.00	18.00	02.00	02.00

Kommune	Salgstid hverdag	Salgstid helg	Skjenketid øl/rusbrus og vin (alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2)	Skjenketid brennevin (alkoholholdig drikk gruppe 3)
Moss	20.00	18.00	02.30	02.30
Oslo	20.00	18.00	03.00	03.00
Porsgrunn	20.00	18.00	02.00	02.00
Sandefjord	20.00	18.00	02.00	02.00
Sandnes	20.00	18.00	01.30	01.30
Sarpsborg	20.00	18.00	02.30	02.30
Skien	20.00	18.00	02.00	02.00
Stavanger	20.00	18.00	03.00	03.00
Steinkjer	20.00	18.00	02.00	02.00
Tromsø	20.00	18.00	03.00	03.00
Tønsberg	20.00	18.00	03.00	03.00

Noen kommuner har ulike tider på ukedager og helg. Dette er tidene for helg. Trondheim og Ålesund mangler fra oversikten grunnet manglende data for 2023.

Brudd på alkoholloven

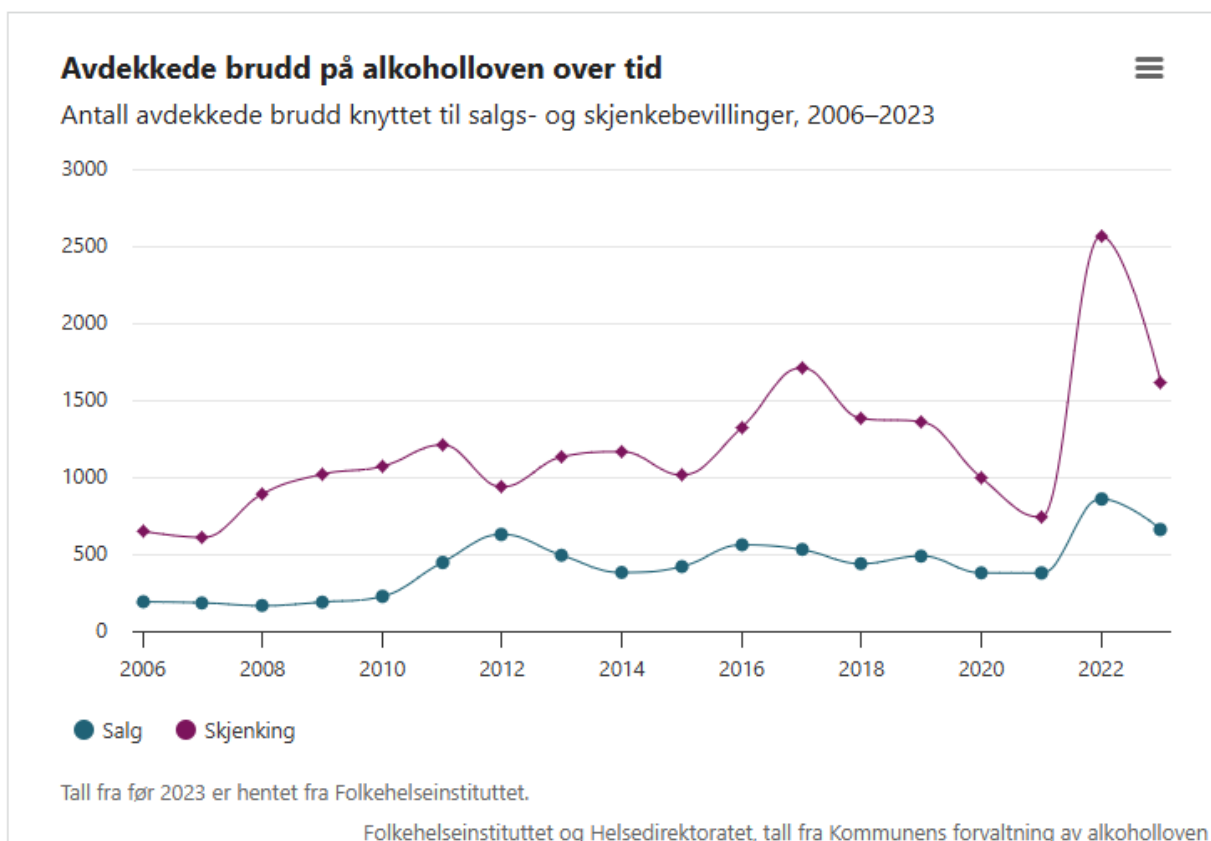
Kommunen skal kontrollere alle salgs- og skjenkesteder i kommunen, og sørge for at omsetning av alkohol til enhver tid skjer i henhold til regelverket. Et sted med bevilling skal kontrolleres minst én gang i året. Antallet kontroller totalt hvert år skal være tre ganger antallet bevillinger i kommunen. For eksempel må en kommune med 100 salgs- og skjenkebevillinger kontrollere hvert sted minst én gang i året, og totalt utføre 300 salgs- og skjenkekontroller hvert år.

Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketider, aldersgrenser, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler (jf. alkoholforskriften § 9-4). Kommunene har ansvar for kvaliteten på kontrollene, og at kontrollørene får god nok opplæring. Dersom bevillingshaver ikke overholder de vilkårene som er gitt i bevillingen eller bryter alkoholloven og alkoholforskriften, skal kommunen inndra bevillingen for en kortere eller lengre periode.

I 2016 ble det innført nye regler med et prikktildelingssystem. Dette er nasjonale standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser. Ulike typer brudd på alkoholloven blir tildelt et visst antall prikker. Tolv tildelte prikker i løpet av to år vil føre til en standardreaksjon på inndragning i én uke. Prikktildelingssystemet gir klare retningslinjer for når en bevilling skal inndras og hvilken reaksjon som normalt skal velges. Systemet er ment å føre til en forenkling av saksbehandlingen av inndragningssaker i kommunen.

Enkelte brudd skal som utgangspunkt gi enten åtte, fire, to eller én prikk. Et enkelt brudd vil derfor normalt ikke alene kunne føre til inndragning, men hvis det er skjerpene omstendigheter ved bruddet vil det kunne tildeles flere prikker. Dersom det avdekkes flere brudd i løpet av en kontroll som til sammen gir tolv prikker eller mer vil dette føre til inndragning.

I 2023 rapporterte 107 kommuner å ha avdekket brudd på alkoholloven knyttet til salgsbevillinger, mens 151 kommuner rapporterte avdekkede brudd knyttet til skjenkebevillinger. Totalt ble det rapportert 2272 avdekkede overtredelser i 2023, hvorav 659 var knyttet til salgsbevillinger, og 1613 til skjenkebevillinger. Avdekkede brudd knyttet til skjenkebevillinger hadde en liten nedgang i pandemiårene 2020 og 2021, med en påfølgende økning i 2022.

Av kommunene som rapporterte overtredelser knyttet til salgsbevillinger, fordelte disse seg på ulike typer. Den hyppigst forekommende overtredelsen knyttet til salgsbevillinger var mangel ved internkontroll (krav til bevillingshaverne om å ha rutiner for å sikre at virksomheten drives i henhold til bevillingshavers plikter). Øvrige overtredelser knyttet til salgsbevillinger som forekom oftest var brudd på reglene om plassering av alkoholholdig drikk på salgsstedet, og brudd på reklamebestemmelsene.

Antall avdekkede overtredelser knyttet til salgsbevillinger etter type overtredelse, 2023

Overtredelser	Antall avdekkede overtredelser
Mangler ved internkontrollen	304
Brudd på reglene om plassering av alkoholholdig drikk på salgsstedet	105
Brudd på reklamebestemmelsene	87
Brudd på regler om styrer og stedfortreder	65
Manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist	56
Annen type overtredelse*	20
Brudd på tidsbestemmelsene	7
Brudd på alderskrav til den som selger alkohol	6
Manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist	4
Salg til mindreårige	2
Brudd på vilkår i bevillingsvedtaket	2
Brudd på kravet om forsvarlig drift	1
Hindring av kontroll	0
Salg til åpenbart påvirket person	0

* Eksempler på andre overtredelser: ikke opplyst om salgstider, manglende informasjonsmateriell, omsetning med rabatt.

Av de 151 kommunene som rapporterte overtredelser av alkoholloven knyttet til skjenkesteder i 2023, skyldtes størst antall overtredelser mangel ved internkontrollsystemet, manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, og brudd på reklamebestemmelsene.

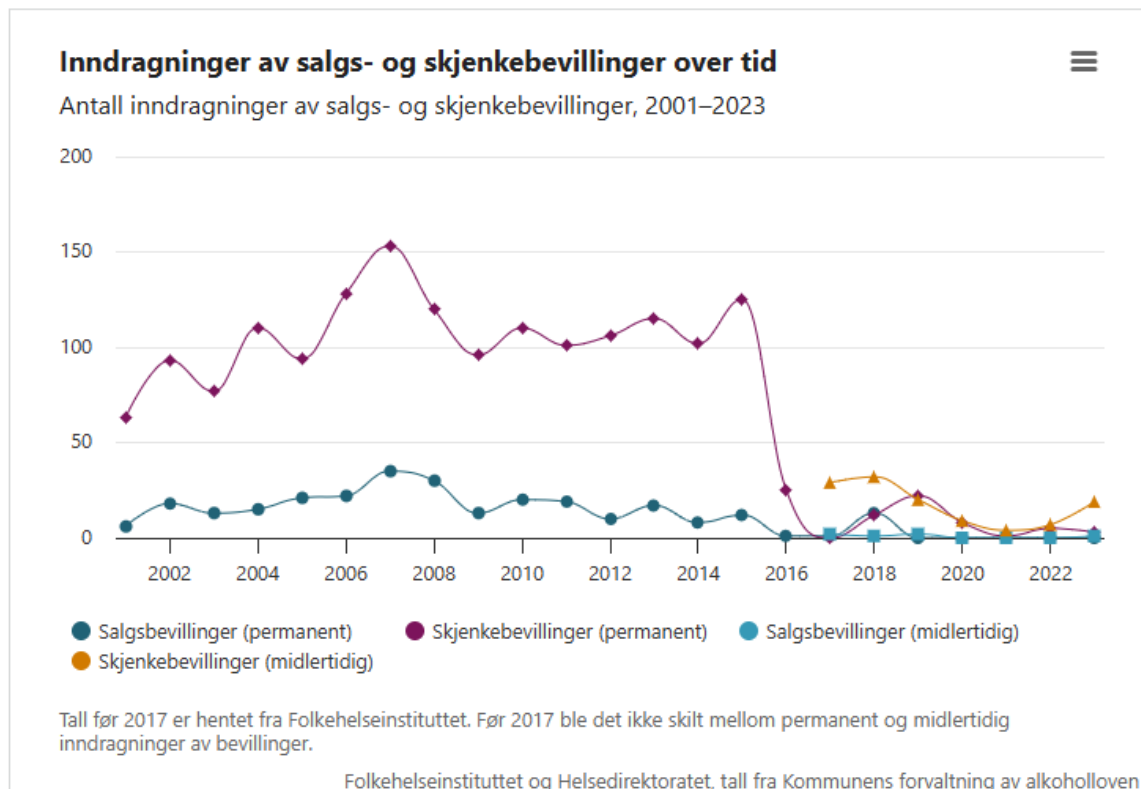
Antall avdekkede overtredelser knyttet til skjenkebevillinger etter type overtredelse, 2023

Overtredelser	Antall avdekkede overtredelser
Mangler ved internkontrollsystemet	388
Manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist	300
Brudd på reklamebestemmelsene	239
Brudd på regler om styrer og stedfortreder	149
Åpenbart påvirket person i lokalet	100
Manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist	84
Gjester tar med alkohol ut	74
Skjenking til åpenbart påvirket person	69
Brudd på tidsbestemmelsene	46
Brudd på reglene om alkoholfrie alternativer	40
Brudd på vilkår i bevillingsvedtaket	36
Konsum av medbrakt alkohol	34
Annen type overtredelse*	13
Skjenking av sprit til person mellom 18 og 20 år	10
Brudd på kravet om forsvarlig drift	8
Skjenking til mindreårige	7
Brudd på reglene om plassering av alkoholholdig drikk på skjenkestedet	5
Brudd på alderskrav til den som skjenker alkohol	4
Brudd på reglene om skjenkemengde for brennevin	4
Hindring av kontroll	2
Brudd på bistandsplikten	1
Gjentatt diskriminering	0
Gjentatt narkotikaomsetning	0

* Eksempler på andre overtredelser: manglende dokumentasjon på bevilling, uforsvarlig skjenking, skjenking utenfor godkjent areal.

Inndragning av bevillinger

Kommunen kan inndra bevillingen for resten av bevillingsperioden (permanent) eller et bestemt tidsrom (midlertidig) som en reaksjon på brudd på alkoholloven. I 2023 var det ingen permanente inndragninger av salgsbevillinger, men én midlertidig inndragning. For skjenkebevillinger var tilsvarende henholdsvis 3 og 19 inndragninger. Etter at prikktildelingssystemet ble innført i 2016 har antall permanente inndragninger av skjenkebevillinger falt.

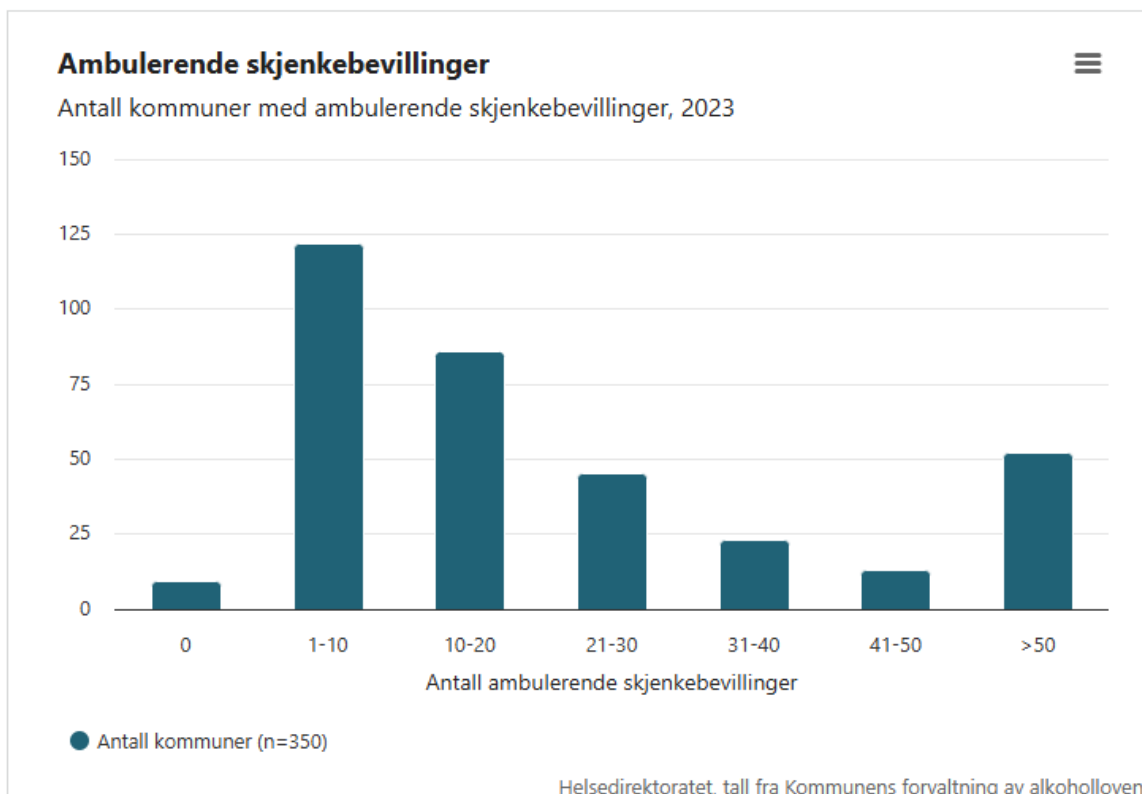

Ambulerende bevillinger og bevilling for enkelt anledning

Kommunestyret kan opprette et bestemt antall ambulerende skjenkebevillinger, jf. alkoholloven § 4-5. Ambulerende bevillinger gis vanligvis til selskapslokaler og er tenkt brukt ved lukkede arrangementer som bryllup, jubileum og lignende. En ambulerende bevilling gis i første omgang ikke til noen bestemt person og knyttes ikke til et bestemt lokale. Det er først i forbindelse med den aktuelle bruk at bevillingen kobles til person og lokale.

Kommunen kan videre innvilge bevilling for en enkelt anledning, jf. alkoholloven § 1-6 annet ledd. Bevilling for en enkelt bestemt anledning er først og fremst ment for åpne arrangementer som for eksempel festivaler og må knytte seg til en bestemt begivenhet. Det må gis særskilt bevilling for hvert enkelt arrangement.

I 2023 ble det gitt totalt 12 294 skjenkebevillinger for en enkelt anledning og/eller ambulerende skjenkebevilling. Det var stor variasjon i antall slike bevillinger de ulike kommunene ga, med en variasjon mellom 0 til 1833. Om lag én av tre kommuner (35 %) ga mellom 1–10 ambulerende skjenkebevillinger.

Nye bevillinger

I 2023 rapporterte 109 kommuner at det ble innvilget 229 nye salgsbevillinger. I 59 kommuner ble det innvilget én salgsbevilling, mens det i 32 kommuner ble innvilget 2–4 salgsbevillinger og i 11 kommuner innvilget 5–16 nye bevillinger. Totalt ble ni søknader om salgsbevilling avslått. Av totalt ni avslag fordelt på tre kommuner, var seks grunnet mangel på oppfyllelse av vandelskravet. De tre resterende var knyttet til lokalpolitiske hensyn i kommunen.

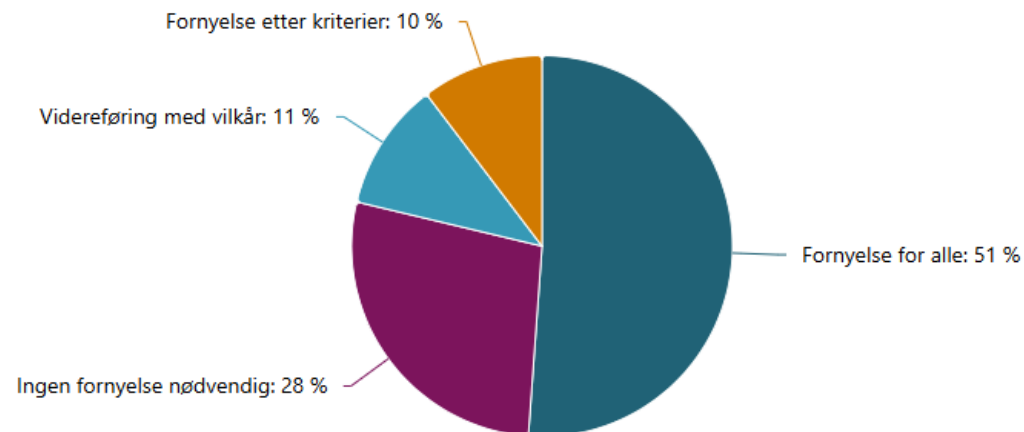
Totalt i 2023 rapporterte 193 kommuner at det ble innvilget 804 nye skjenkebevillinger, mens 37 ble avslått av 21 ulike kommuner. I 80 kommuner ble det innvilget én ny skjenkebevilling, i 70 kommuner ble det innvilget 2–4 skjenkebevillinger og i 43 kommuner ble det innvilget mellom 5–131 nye skjenkebevillinger. Av de avslåtte søknadene ble 16 avslått grunnet manglende oppfyllelse av vandelskrav, åtte av lokalpolitiske hensyn i kommunen, og 13 av andre grunner, som blant annet byggesak og manglende dokumentasjon.

Fornyelse av salg og skjenking

Kommunal salgs- og skjenkebevilling gis som hovedregel for fire år. Kommunestyret står da fritt til å innvilge eller avslå søknader om fornyelse av bevilling. Kommunene velger å gjennomføre fornyelse av salgs- og skjenkebevillinger på ulike måter. De fleste kommunene har valgt at alle må søke om fornyelse av bevilling.

Fornyelse av bevillinger

Kommunenes gjennomføring av fornyelse av salgs- og skjenkebevillinger, 2023

Kategoriforklaring: Fornyelse for alle (alle må søke om fornyelse); Ingen fornyelse nødvendig (ingen må søke om fornyelse); Videreføring med vilkår (alle eller en del av bevilningene løper videre med nye eller endrede vilkår); Fornyelse etter vilkår (noen må søke om fornyelse og det er/blir satt kriterier for hvilke bevillinger dette gjelder).

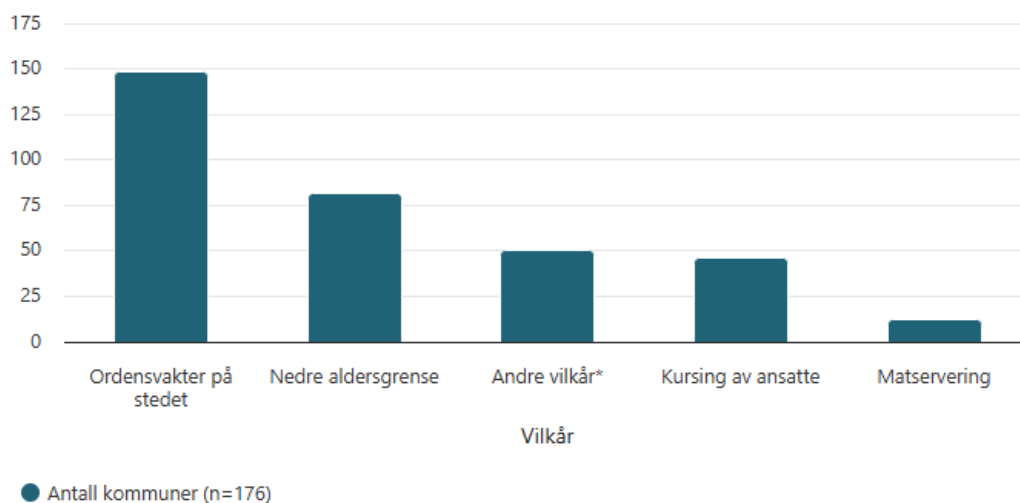
Helsedirektoratet, tall fra Kommunens forvaltning av alkoholloven.

Vilkår for skjenkebevillinger

Halvparten (176 av 350) av kommunene har svart at de i 2023 hadde vilkår knyttet til noen av skjenkebevillingene. For skjenkebevillinger med vilkår, var det i 84 % av tilfellene stilt vilkår om ordensvakter på stedet og 46 % hadde nedre aldersgrense som vilkår. Av de 176 kommunene med vilkår til noen av skjenkebevillingene, hadde de fleste kommunene (47 %) to vilkår knyttet til skjenkebevillingene, mens 32 % av kommunene hadde ett vilkår, 18 % hadde tre vilkår og 3 % hadde fire vilkår.

Kommuner med ulike vilkår til skjenkebevillinger

Antall kommuner med ulike vilkår til noen av skjenkebevillingene, 2023

* Andre vilkår rapportert var bl.a. begrenset område for servering, begrensning på deltakere, inngjerding, konsept, senere oppstart skjenketid, skjenketid på uteservering, ansatte må ikke konsumere alkohol, og skjerming av barn og unge ved arrangementet.

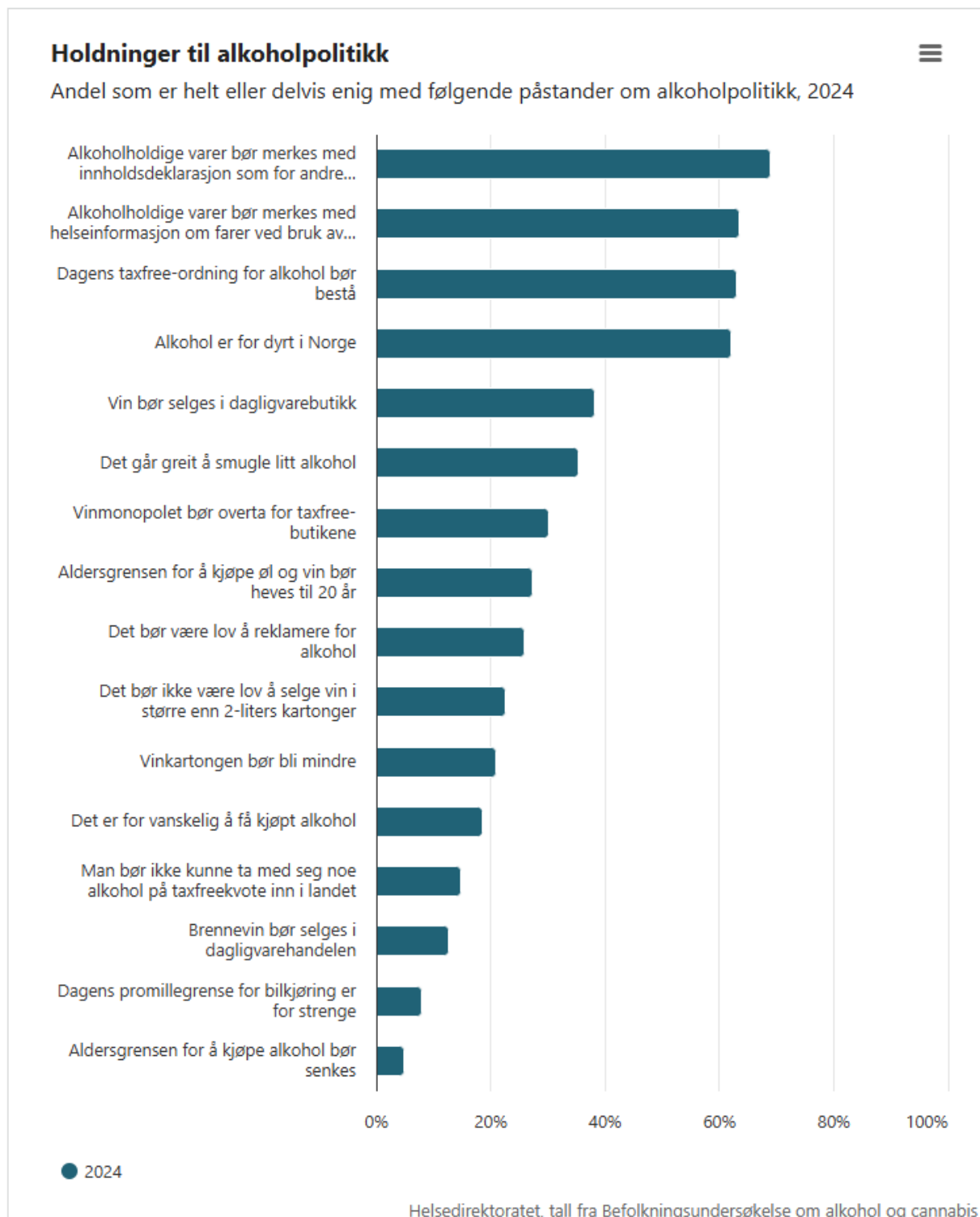
Helsedirektoratet, tall fra Kommunens forvaltning av alkoholloven

Kapittel 4

Holdninger og kunnskap i befolkningen

4.1 Holdninger til alkoholpolitikken

Holdningene til alkoholpolitikken har vært relativt stabile i tidsrommet undersøkelsen. Befolkningsundersøkelse om alkohol og cannabis (2015–2024) har vært gjennomført. Resultatene viser at et flertall i befolkningen støtter opp om de fleste alkoholpolitiske tiltakene. Det er imidlertid antydninger til at det siden 2022 har vært en liten nedgang, fra 52 % til 38 % (2024), i andelen som er helt eller delvis enig i at vin bør selges i dagligvarebutikk. Fra 2015 og til 2024 har andelen som er enig eller delvis enig i at alkoholholdige varer bør merkes med helseinformasjon om farer ved bruk av alkohol økt fra 56 % til 63 %.

Når et representativt utvalg ble spurt om sine holdninger til tiltak som begrenser skadevirkningene av alkoholkonsum, mente rundt 80 % at de viktigste skadebegrensende tiltakene er at foreldre setter tydelige grenser for barna sine når det gjelder alkohol og at det er fastsatt promillegrenser for bilkjøring i alkoholpåvirket tilstand. Tallene viser også en god oppslutning rundt at vi har Vinmonopolordningen (63 %). Og selv om vi over ser at 62 % mener at alkohol er for dyrt i Norge, mener 53 % også at høye priser og avgifter begrenser skadevirkningene av alkohol.

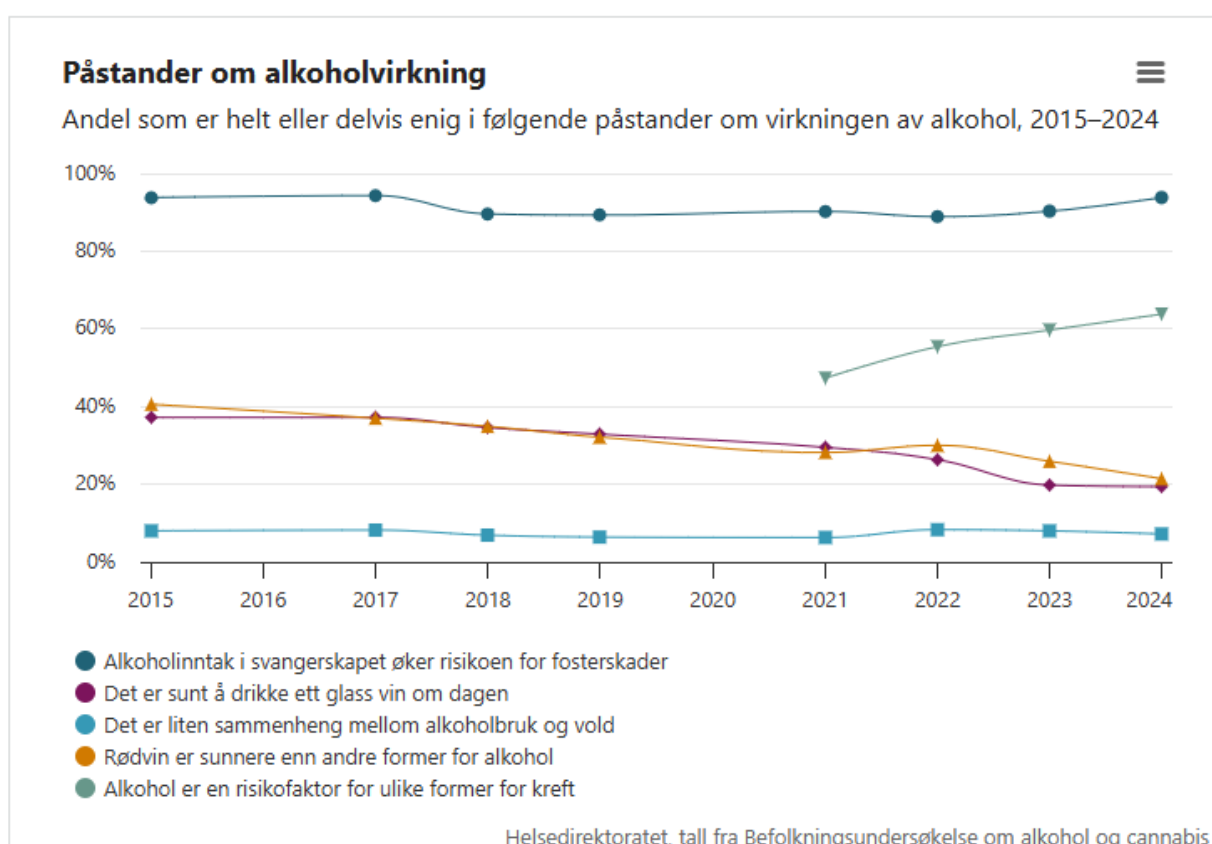

4.2 Kunnskap om alkohol

Det er ingen helsemessig trygg nedre grense for inntak av alkohol ([jf. Helsedirektoratets kostråd](#)).

Inntak av alkohol er assosiert med utvikling av kreft og en rekke andre sykdommer og negative helseutfall ([Alkohol og helse, Folkehelse rapporten \(fhi.no\)](#). [Gravide bør unngå alkohol \(helsenorge.no\)](#)).

Fra Befolkningsundersøkelsen om alkohol og cannabis svarer en høy andel at de er helt eller delvis enig i at alkoholinntak i svangerskapet øker risikoen for fosterskader. De siste årene har andelen som er helt eller delvis enig i at alkohol er en risikofaktor for kreft økt fra 47 % i 2021 til 64 % i 2024. Videre har andelen som mener at det er sunt å drikke ett glass vin om dagen og at rødvin er sunnere enn andre typer alkohol, gått ned. Disse tallene viser at befolkningen har fått økt kunnskap om alkoholens skadevirkninger.

Kapittel 5

Metode

Rapporten bygger på tre undersøkelser; Rus- og tobakksundersøkelsen og Befolkningsundersøkelsen om alkohol og cannabis gir selvrapporterte individdata, mens undersøkelsen Kommunenes forvaltning av alkoholloven retter seg mot kommunene.

Selvrapporterte individdata

Rus- og tobakksundersøkelsen

Rus- og tobakksundersøkelsen blir gjennomført årlig mellom april og juni av Statistisk sentralbyrå (SSB) på oppdrag fra Helsedirektoratet. Denne undersøkelsen kartlegger bruken og vanene til befolkninga knyttet til alkohol, tobakksprodukt og e-sigaretter og andre rusmidler. Undersøkelsen ble gjennomført første gang i 2012.

Fra 2023 er det 8000 unge og voksne som blir invitert til å delta i Rus- og tobakksundersøkelsen, og det er om lag 4500 av disse som svarer på undersøkelsen. Mellom 2012 og 2023 var det 3700 som ble invitert, med en svarprosent på omtrent 60 %. Utvalget er landsrepresentativt og i alderen fra 16 til 79 år. Fra 2024 blir undersøkelsen gjennomført som en «mixed mode»-undersøkelse der om lag halve utvalget svarer på en selvadministrert web-undersøkelse og om lag halvparten blir intervjuet over telefon. Les mer i SSBs dokumentasjonsrapport [Rus- og tobakksundersøkelsen 2024 \(ssb.no\)](https://ssb.no/undersokelser/rus-og-tobakksundersokelsen-2024).

I 2023 besvarte om lag 50 % av deltakerne undersøkelsen på høsten og 50 % på våren. Tall fra dette året kan derfor avvike noe fra de andre årene på grunn av dette bruddet i metoden. Prosentandelene som presenteres i denne rapporten er vektet for alder, kjønn, utdanning og landsdel i befolkningen. Justeringen er gjort for å sikre at resultatene er representative for den norske befolkningen etter disse variablene, og for å gjøre dem sammenlignbare over tid. Dette innebærer at vi har tatt hensyn til endringer i befolkningens sammensetning, slik at resultatene gir et mer rettferdig og pålitelig bilde av utviklingen.

Befolkningsundersøkelse om alkohol og cannabis

Befolkningsundersøkelsen om alkohol og cannabis gjennomføres jevnlig og kartlegger nordmenns holdninger til politikk og kunnskap om alkohol og cannabis. I årene 2015–2023 gjennomførte Opinion undersøkelsen etter oppdrag fra Helsedirektoratet, mens det i 2024 var Verian. Utvalget er trukket fra et representativt panel. Totalt ble det gjennomført 1214 intervju i 2024, og responsraten var 30,3 %. Prosentandelene fra undersøkelsen som vises er vektet på kjønn, alder og firedelt landsdel.

Kommunedata

Årlig blir undersøkelsen «Kommunenes forvaltning av alkoholloven» gjennomført i alle kommunene i landet. Undersøkelsen gjennomføres på oppdrag for Helsedirektoratet. Denne undersøkelsen innhenter data om kommunens arbeid med salgs- og skjenkesteder for alkohol, med utgangspunkt i de forpliktelsene alkoholloven og alkoholforskriften pålegger kommunene. Undersøkelsen er gjennomført årlig siden 1990 med unntak av 1998 og 1999. Svarprosenten er på 95–98 %. Informasjonen fra kommunene har varierende kvalitet, og kommunene besvarer ikke nødvendigvis alle spørsmålene i skjemaet.

Tall om avdekkede brudd på alkoholloven fra før 2023 er hentet fra Folkehelseinstituttets rapport [Alkohol i Norge \(fhi.no\)](https://fhi.no/alkohol-i-norge). Tall om inndragninger av salgs- og skjenkebevillinger før 2017 er hentet fra samme rapport.